

Oblikospreminjevalni vzorci glagola v gorenjskem kroparskem govoru

Jožica Škofic

IZVLEČEK: Paradigmatika glagolskih oblik, tj. njegovih oblikotvornih in oblikospreminjevalnih vzorcev, v gorenjskem kroparskem govoru (SLA 202) daje sinhroni pogled na naglasne, predvsem tonemske vzorce; izhaja iz primerjave z naglasnimi vzorci knjižnega jezika, kot so predstavljeni v uvodnem delu SSKJ, kjer glagolska tipologija temelji na naglasu v nedoločniku in sedanjiku.

ABSTRACT: The paradigm of verb forms (i.e., their inflectional and word-formation patterns) in the Upper Carniolan sub-dialect of Kropa (SLA 202) offers a synchronic overview of stress patterns, and especially tonemic patterns. This proceeds from a comparison with stress patterns in the standard language as presented in the introduction to the Standard Slovenian Dictionary (SSKJ), in which verbal typology is based on the stress in the infinitive and present tense.

1 Govor Kroke na Gorenjskem (tudi točke 202 Slovenskega lingvističnega atlasa) se v marsičem razlikuje od sosednjih gorenjskih govorov, njegove posebnosti pa so predvsem na glasoslovni in besedni ravnini, manj v oblikoslovju. Vendar pa je tudi ta ravnina za jezikoslovno, tj. dialektološko, raziskovanje zelo zanimiva, saj prinaša nova spoznanja ne le o narečnih posebnostih v oblikospreminjevalnih vzorcih pregibnih besed, ampak tudi o tonematiki tega govora.¹

V razpravi bo zato natančno predstavljen kroparski² glagol oz. paradigmatika glagolskih oblik, tj. njegovih oblikotvornih in oblikospreminjevalnih vzorcev. Čeprav se na prvi pogled glagol kroparskega govora ne razlikuje bistveno od glagola v slovenskem knjižnem jeziku (če seveda zanemarimo fonološke posebnosti ter gorenjsko onemitev in oslabitev kratkih samoglasnikov),³ se ob primerjavi z Riglerje-

¹ Članek je nastal na podlagi avtoričine raziskave (1993–1996) za doktorsko disertacijo Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kroke na Gorenjskem (Ljubljana, 1996) in njenih nadaljnjih raziskav za monografijo o tem govoru.

² Glavna informanta za kroparski govor sta bila (ob mnogih drugih) Nace Blaznik (1912–2004) in Joža Eržen (1955) – prvič oba v devetdesetih letih 20. stoletja, drugič so bile oblike in tonemi preverjeni samo z J. Erženom leta 2006 in 2007. Avtorica članka sicer ni govorka kroparskega krajevnega govora ali gorenjskega narečja.

³ O njih je avtorica tega članka že večkrat pisala – o tem v Literaturi.

vimi glagolskimi shemami za tonemski naglas knjižnega jezika, kot je predstavljen v prvi knjigi SSKJ (paragrafi 209–211), pokažejo nekatere zanimive posebnosti, predvsem pa velika zapletenost premen glagolskih tonemov v primerjanih glagolskih oblikah.⁴

S slovenskim glagolskim naglasom se doslej niso ukvarjali le raziskovalci sodobnega knjižnega jezika in njegove zgodovine (med njimi J. Toporišič, J. Rigler, M. Šekli), ampak tudi raziskovalci narečij, saj prav taka "/.../" obravnava (naglasnega) oblikoglasja "/.../" lahko močno obogati "/.../" naše poznanje slovenskih narečij, to pa bi prispevalo k tipologiji in morda tudi k odkritju sedaj zakritih skupnosti in razlik med našimi narečji." (Toporišič 1990: 106.) Namen te razprave je zato ne le predstavitev narečnih paradigmatskih in naglasnih značilnosti kroparskega glagola, ampak tudi omogočenje primerjave s knjižnim jezikom in drugimi narečji, katerih glagol je že predstavljen na tak način. Tako je npr. V. Smole 1996 s svojim prispevkom o tonematiki glagola v dolenjskem šentrupertskem govoru želela opozoriti, "/.../" kako samosvoje, razvojno žive in s tem jezikovno neprecenljive naglasne sisteme ohranjajo slovenska narečja "/.../" (prav tam: 286), T. Jakop 2003 pa je na tak način predstavila štajerski ložniški govor in ugotovila, da se "/r/azvojnne tendence v smeri štajerskih tipoloških značilnosti "/.../" ne ujemajo s splošnim sociolingvističnim prepričanjem, da se narečja približujejo knjižnemu jeziku" (prav tam: 22–23).

2 Tvorba in delitev glagolskih oblik

Tvorba in raba oblik glagolskega časa, vida, načina in naklona se v kroparskem govoru ne razlikuje od slovenskega knjižnega jezika, le pretekli pogojnik je tu precej pogosto rabljen, npr.: *Če b 'jest i'mou dn̄:uno, b_bla x ma'nə šla. T̄:zga sam 'mou za spom̄:n, da ga b_biu ũ:du, kok̄: i narj̄:n* 'Če bi jaz imel dnevno (sobo), bi k meni šla. Tistega sem imel za spomin, da bi ga (bil) videl, kako je narejen.' Moški in ženski spol sta v kroparskem govoru dobro ohranjena, z dvema posebnostima: dvojina ženskega spola polnopomenskega glagola je enaka množini ženskega spola (v pomožnem glagolu *biti* pa je dvojina ohranjena, npr. *Pū:nce sta stanv̄:le 'kqr dom̄:.* 'Dekleti sta stanovali kar doma.'). samostalniki srednjega spola (oziroma levi pridevniški prilastki ob njih) pa se v ednini in dvojini maskulinizirajo, v množini pa feminizirajo, tudi glagol v povedku, ki se v spolu, številu in osebi ravna po osebku, dobi ustrezno končnico za spol (v ed. in dv. moškega spola, v mn. pa ženskega spola), npr.: *S̄:nce i potem'h̄ou.* 'Sonce je potemnelo.' *Kol̄:na mam pot̄:učene.* 'Kolena imam potolčena.' Povedek v srednjem spolu ednine je ohranjen ob t. i. splošnem osebku *t̄:, ũ'se*, npr.: *T̄: i bl̄/bl̄ pa to'k̄.* 'To je bilo pa tako.' *Č̄:st u'se i bl̄ za'n̄č.* 'Čisto vse je bilo zanič.' *Tok̄: pa (t̄:) na b̄: š'l̄.* 'Tako pa to ne bo šlo.' *Z'l̄ i ga:rm̄:l.* 'Zelo je grmelo.' 'Ko pa i bl̄:?' 'Kaj pa je bilo?' *A i bl̄ ũd̄:?'* 'Ali je bilo hudo?'

Tako kot slovenski knjižni jezik tudi kroparski govor dela velelnik, deležnik

⁴ Na ta način so narečni glagol obravnavali tudi V. Smole, T. Jakop in P. Weiss (glej Literaturo).

na *-č* (ki je redek in se rabi kot pridevnik, npr. *pojó:ča skrč:nca*) ter deležji na *-č* in *-e* (ki sta tudi rabljeni redko, in sicer le kot izglagolski načinovni prislov, npr. 'Kčar stojé: səm pojé:du. 'Kar stoje sem pojedel.') iz sedanjške osnove; namenilnik, opisni deležnik na *-l* ter deležnik na *-n/-t* (ki se rabi predvsem kot levi pridevniški prilastek ali povedkovo določilo) in deležnik na *-ši* (ki je redek in rabljen le kot levi pridevniški prilastek, npr. *bč:ušá žé:na*) pa iz nedoločniške osnove (medtem ko se deležje na *-ši* v kroparskem govoru ne rabi). Deležniki stanja na *-l* in *-n/-t* se rabijo in pregibajo kot pridevniki in kot izpridevniški povedkovniki (npr. *Pređé:lane stró:je smo pó:i predá:jal. 'Predelane stroje smo potem prodajali. 'U'sə so žé zbrá:n. 'Vsi so že zbrani.'*)

Nedoločnik ima v kroparskem govoru vedno končaj *-t*, vendar je iz mesta in dolžine naglasa mogoče sklepati, da poznajo tako dolgi (*uzé:t, zauozlá:t, zdé:t, žyé:t*) kot kratki nedoločnik (*gouó:rt, dč:ržat, mó:lt, poló:mt, zaslú:žət, nó:sət, kú:pət*). V večini glagolskih tipov se govori kratki nedoločnik (naglas ni na priponi, npr. *klč:cat*, oz. je naglašen samoglasnik v priponi kratek, npr. *ig'rat*) – podrobneje o tem v Pregledu glagolov po vrstah/tipih.

Namenilnik se rabi ob glagolih premikanja. Končuje se na *-t/-čt* (tudi *-št*) in je večinoma enak nedoločniku, npr.: *g'rem s'jat – mò:rəm s'jat, pe'đə lč:žat – nò:čəm lč:žat, prč:t uečč:rjat – začnč:mo uečč:rjat, se g'rem zgouó:rt – trč:ba se i zgouó:rt, mo š'la ža:gat – mo nč:xal ža:gat, 'pč:i žé kú:xat 'pojdi že kuhat' – nč: trč:ba kú:xat*, včasih (podrobneje o tem v Pregledu glagolov po vrstah) pa se od njega razlikuje v naglasu (tonemu, npr.: *kouá:t* (nedoločnik) – *kouà:t* (namenilnik), *pá:st* (nedoločnik) – *pà:st* (namenilnik), *spá:t* (nedoločnik) – *spà:t* (namenilnik), *delč:t* (nedoločnik) – *delč:t* (namenilnik), *pč:t* (nedoločnik) – *pč:t* (namenilnik), *grč:st* (nedoločnik) – *grč:st* (namenilnik), *pa:rjč:t* (nedoločnik) – *pa:rjč:t* (namenilnik), *uzé:t* (nedoločnik) – *uzè:t* (namenilnik), *pé:čt* (nedoločnik) – *pè:čt* (namenilnik) itd.

3 Spregatveni vzorci glagolov

V nadaljevanju glagol prikazujem tako, kot je predstavljen v Shemah za dnamični naglas in oblikoslovje ter v Shemah za tonemski naglas v Uvodu Slovarja slovenskega knjižnega jezika I (Ljubljana, 1980, str. XXXVIII–L in LV–LVIII), posebej pa so prikazani še brezpriponski glagoli – sheme so seveda prilagojene kroparskemu govoru.⁵ Samo pri prvem glagolu je naveden celotni pregibnostni vzorec, v nadaljevanju pa ob nedoločniku navajam še opisni deležnik na *-l* (m. sp. ed., ž. sp. ed., m. sp. mn.), namenilnik in deležnik na *-n/-t* (m. in ž. sp. ed.) ter povedni sedanjik (1. os. ed., 3. os. mn.) in velelnik (2. os. ed., 2. os. mn.).

⁵ (Jakostni) naglas na kratkem samoglasniku v naslednjih shemah v skladu s slovensko dialektološko transkripcijo označujem z znakom ' pred soglasnikom pred naglašanim samoglasnikom, dolžino samoglasnika pa z znakom : za samoglasnikom. Tonem dolgih samoglasnikov je natančneje prikazan v Pregledu glagolov po vrstah – s krativcem nad naglašanim samoglasnikom je označen cirkumlektirani samoglasnik, z ostrivcem pa akutirani. Narečno gradivo je zapisano z vnašalnim sistemom in pisavo ZRCola, ki ju je na ZRC SAZU razvil dr. Peter Weiss.

3.1 Atematski/brezpriponski glagoli *jè:st*, *ùé:dət*, *dá:t*, *bét*, *i'təl'jət*

Glavni spregatveni vzorec brezpriponskega glagola *jè:st* 'jesti' za sedanjik je: *jè:-m*, *-š*, *-ø*, *je-'moljè:-mo*, *je-s'tel'jè:-ste*, *je'jol'i'dol'jè:-jo*, *je-'ual'jè:-ua*, *je-s'tal'jè:-sta*, *je-s'tal'jè:-sta*. Končaj *-do* v 3. os. mn. je kratek naglašen in je mogoč še pri glagolih *ùé:dət* (*ùə'do*) in *i'təl'jət* (*gr'e'do*), ne pa tudi *dá:t* in *bét*.

Glavni spregatveni vzorec za velelnik: *jè:-i-mo* za 1. os. mn., *-va* za dv.; *jè:-i-ø* za 2. os. ed., *-te* za mn., *-ta* za dv.

Glavni spregatveni vzorec za opisni deležnik na *-l*: *jè:du* za m. sp. ed., *jè:dla* za m. sp. mn., *jè:dla* za m. sp. dv., *jè:dla* za ž. sp. ed., *jè:dle* za ž. sp. mn., *jè:dle* za ž. sp. dv.

Namenilnik tega glagola je *jè:st*, deležnik na *-n* (m. in ž. spol) tega glagola pa je (*po*)*jè:den-ø -a*.⁶

Posebnosti sedanjiških oblik:

1. Glagol *jè:st* ima v 1. os. mn. in dv. lahko ohranjen *-d-* v osnovi (verjetno po analogiji iz opisnega deležnika na *-l*): *jed-'mo*, *jed-'ua*. Tako tudi glagol *ùé:dət*: *uəd'ua*.

2. Glagol *ùé:dət* – *ùé:m* tvori velelnik s končnico *-ø*: *ùé:t-ø*.

3. Glagolu *dá:t* – *dá:m* v velelniku pred /i/ v podstavi oslabi samoglasnik /a/: *dè:i-ø'l'dèi-ø*, *dè:i-te*.

4. Pomožni glagol *bét* ima velelnik *bò:t-ø* *bò:d-mol/bodè:-mo*. Sedanjiški spregatveni vzorec tega glagola je prikazan v uvodu – če je naglašen, je cirkumflektiran, dolžina naglašene samoglasnika pa je odvisna od govornega ritma ('səm, 'sə, 'jel jè:; s'mol/smò:, s'tel/stè:, 'so/sò:; s'ual/suà:, s'tal/stà:, s'tal/stà:). Nikalne oblike tega glagola so akutirane: *né:səm né:s*, *né:*, *né:smo*, *né:ste*, *né:so*; *né:sua*, *né:sta*, *né:sta*.

5. Glagol *i'təl'jət* ima sedanjik *g're-m* *gre-'mol/gré:-mo* in velelnik *'pej-ø/pè:i-ø/pèi'd-ə*, *pej-'mol/pè:i-mo*.

Posebnosti nedoločniških oblik:

1. Glagoli *bét*, *i'tə*, *ùé:dət* nimajo deležnika na *-n/-t*.

2. Glagol *i'təl'jət* ima naslednje oblike opisnega deležnika na *-l* (enako se premenjuje tudi opisni deležnik na *-l* predponskih glagolov *pré:dət*, *kazí:dət se*, *pré:dət*, *ui'təl'ú:dət*): za m. sp. *'šou*, *'šlə*, *-a* in za ž. sp. *-a*, *-e*, *-e*.

3. Glagol *i'tə* seveda nima namenilnika.

4. Glagol *bét* ima naslednje oblike opisnega deležnika na *-l*: za m. sp. *bè:u*, *b'lə* *bł:*, *b'la/blà:*, za ž. sp. *b'la/blà:*, *b'le/blè:/blè:*, *b'le/blè:/blè:* in za s. sp. ed. *b'lə/blò:/blò:* (rabljeno ob prislovu).

5. Glagol *dá:t* ima opisni deležnik na *-l* *dà:u*, *dá:la*⁷ in deležnik na *-n* *dá:n-ø -a -ø*.

6. Glagol *ùé:dət* ima opisni deležnik na *-l* *ùé:du*, *ùé:dla*.

⁶ Predponska/dovršna oblika deležnika na *-n* je v kroparskem govoru pogostejša kot raba deležnika na *-n* nedovršnih glagolov, zato so v tej in naslednjih preglednicah predpone takih deležnikov na *-n* zapisane v oklepajih.

⁷ Srednji spol se v ednini maskulinizira, v množini pa feminizira, zato sta v nadaljevanju navedena le m. in ž. sp. tako pri opisnem deležniku na *-l* kot pri deležniku na *-n* oz. *-t*.

7. Predposnski glagoli *pojé:st, najé:st se* ipd. imajo opisni deležnik na *-l m. sp. ed. cirkumflektiran: pojè:du, najè:du se*.

3.2 Priponski glagoli

I. Naglas na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku

A. Naglas ni neposredno pred *-ti in -m* (ni na glagolski priponi)

Tip IA1 – Glagoli na *-ati -am oz. -at -am* (*kú:xat kù:xam; zí:dat zí:dám; žà:gat žà:gám*)

Tip IA2 – Glagoli na *-ati -im oz. -at -əm* (*šl̩:šat šl̩:šəm*)

Tip IA3 – Glagoli na *-ati -em oz. -at -em* (*kl̩:cat kl̩:čem; smé:jat se smé:jem se; kolè:dvat kolè:djem*)

Tip IA4 – Glagoli na *-iti -im oz. -t/-ət -əm* (*nastá:ut nastá:uəm; lú:šat lú:šəm; spò:uənt spò:uənəm*)

Tip IA5 – Glagoli na *-niti -nem oz. -ənt -nem* (*st̩:šənt st̩:snem; poté:gənt poté:gnem*)

Tip IA6 – Glagoli na *-eti -im oz. -ət -əm* (*uť:dət uť:dəm*)

B. Naglas je neposredno pred *-ti in -m* (na glagolski priponi)

Tip IB1 – Glagoli na *-ʼa:ti -ʼa:m oz. -ʼa:t/ʼat -ʼa:m* (*izdá:t izdá:m; igʼrat/igrá:t igrá:m*)

Tip IB2 – Glagoli na *-ʼa:ti -ʼi:m oz. -ʼa:t -ʼi:m* (*spá:t sp̩:m*)

Tip IB3 – Glagoli na *-ʼa:ti -ʼem oz. -ʼa:t -ʼem* (*pa:ržgá:t pa:ržgem*)

Tip IB4 – Glagoli na *-ʼi:ti -ʼi:m oz. -ʼi:t/-ʼət -ʼi:m* (*louʼət/lou̩:t lou̩:m*)

Tip IB5 – Glagoli na *-ʼe:ti -ʼi:m oz. -ʼe:t -ʼi:m* (*žúé:t žú̩:m*)

Tip IB6 – Glagoli na *-ʼe:ti -ʼem oz. -ʼe:t -ʼem, -ʼe:ti -ʼnem oz. -ʼe:t -ʼnem, -ʼe:sti -ʼem oz. ʼe:st ʼem* (*žr̩:t žr̩:m; napé:t nap̩nem; sné:st sn̩nem*)

Tip IB7 – Glagoli na *-ʼe:ti -ʼe:m oz. -ʼe:t -ʼe:m* (*smé:t sm̩m*)

Tip IB8 – Glagoli na *-ʼe:ti -ʼa:m oz. -ʼe:t -ʼa:m* (*imé:t im̩m*)

C. Naglas na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku, toda neposredno pred *-ti* oziroma *-či* in ne neposredno pred *-m*

a) Samoglasnik pred *-ti*

Tip ICa1 – Glagoli na *-ʼa:ti -em oz. -ʼa:t -em* (*prestá:t prestà:nem*)

Tip ICa2 – Glagoli na *-ʼi:ti ali -ʼu:ti -jem oz. -ʼi:t ali -ʼu:t -jem* (*pou̩:t pou̩:jem; zab̩:t zab̩:jem; obù:t obù:jem*)

Tip ICa3 – Glagoli na *-ʼe:ti -em oz. -ʼe:t -em* (*uzé:t uzá:mem; gr̩:t gr̩:jem ...*)

b) Soglasnik *-s-* pred *-ti*

Tip ICb1 – Glagoli na *-ʼa:sti -em oz. -ʼa:st -em* (*pá:st pá:sem; krá:st krà:dem*)

Tip ICb2 – Glagoli na *-ʼi:sti -em oz. -ʼi:st -em* (*gr̩:st gr̩:zem*)

Tip ICb3 – Glagoli na *-ʼe:sti ali -ʼo:sti -em oz. -ʼe:st ali -ʼo:st -em* (*zé:pst zé:be; gó:st gó:dem; usé:st se usè:dem se*)

Tip ICb4 – Glagoli na *-ʼe:sti ali -ʼo:sti -em oz. -ʼe:st ali -ʼo:st -em* (*né:st né:sem; bó:st bó:dem*)

c) Glagoli na -či -em oz. -št/-čt -em

Tip ICc – Glagoli na -či -em oz. -št/-čt -em (pé:čt pé:čem; strč:št strč:žem; uđ:ršt uđ:ržem)

Č. Naglas na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku, toda ni neposredno pred -ti in je neposredno pred -m

Tip IC1 – Glagoli na -ati -'e:m oz. -at -'e:m (poué:dat poué:m)

Tip IC2 – Glagoli na -eti -'e:m oz. -ət -'e:m (uě:dət uě:m)

II. Naglas na različnih zlogih v samem nedoločniku ali v nedoločniku in sedanjiku

A. Naglas na različnih zlogih v samem nedoločniku

Tip IIA1 – Glagoli na -ati/-'a:ti -am oz. -at/'-at -am/'-a:m (štč:xat/štč'xət štč:xam/štč'xəm)

Tip IIA2 – Glagoli na -'i:ti/-iti -'i:m oz. -'ət/-(ə)t -'i:m (stro'jət/stró:īt strojč:m/stró:jəm)

B. Naglas na različnih zlogih nedoločnika in sedanjika

Tip IIB1 – Glagoli na -'a:ti -em oz. 'at/'-a:t -em (is'kət i:šem; kouá:t kú:jem; s'jət/sjá:t sè:jem; kəp'ųt kəpú:jem)

Tip IIB2 – Glagoli na -'i:ti -im oz. -'ət -əm (se'lət sé:ləm; popepe'lət popepé:ləm)

Tip IIB3 – Glagoli na -'e:ti -em oz. -'e:t -em (pa:rjé:t prč:mem)

Tip IIB4 – Glagoli na -ati -'i:m oz. -at -'i:m (dč:ržat dč:ržč:m)

Tip IIB5 – Glagoli na -iti -'i:m oz. -(ə)t -'i:m (gouó:rt gouorč:m)

Tip IIB6 – Glagoli na -'u:t -em (mnú:t mč:nem)

Tip IA1 – Glagoli na -ati -am oz. -at -am

a) v nedoločniku akut, v sedanjiku cirkumfleks:

Nedoločniške oblike: nedoločnik kú:xat; opisni deležnik na -l m. sp. ed. kú:xə̯-ø, mn. kú:xal-ø, dv. kú:xal-a, ž. sp. ed. kú:xal-a, mn. kú:xal-e, dv. kú:xal-e, s. sp. ed. kú:xal-ø (rabljeno ob prislovu); namenilnik kú:xat; deležnik na -n (s)kú:xan-ø -a ø.

Sedanjiške oblike: sedanjik kù:xa-m, -š, -ø; -mo, -te, -jo; ȳa, -ta, -ta; velelnik: kú:xə̯j-ø; mo, -te; -ȳa, -ta.

Nekaj glagolov, ki gredo v ta tip: bā:rskat, bó:nat 'zapravlјati', dč:xat, dč:rzat 'držati, strgati', gó:ncat 'stepati testo', kú:kat, lopú:tat, (na)bú:tat, (na)řč:rcat,⁸ (pa:r)dé:lat, (po)dé:lat, (po)glé:dat, (po)jé:nat, (po)pó:kat, posé:dat,⁹ (po)sé:kat,

⁸ Navajamo primere iz gradiva. Glagoli, ki se v kroparskem govoru lahko rabijo tudi brez predpon, imajo predpone v oklepajih.

⁹ Glagoli, ki se v kroparskem govoru ne rabijo brez predpone (oz. tega ne potrjuje zbrano gradivo), so v seznamih zapisani s predpono brez oklepajev.

potá:plat, (pre)glé:dat, presé:dat, (ras)kú:xat, (ras)sé:kat, smá:rkat, (s)sé:kat, (s)tá:rgat, (pre)tá:rgat, uobí:rat, (u)glé:dat sə, (u)sé:kat, (za)dé:lat, (za)glé:dat, (za)kú:xat, (za)sé:kat, (z)dé:lat, (z)glé:dat, (z)rú:kat.

Posebnosti:

1. Glagol *glé:dat* ima velevnik *glè:i-ø -te* ali *lè:i-ø -te*. Tako tudi predponski glagoli.

2. V velevniku imajo nekateri od teh glagolov ob končaju *-e:i-ø* za 2. os. ed. lahko tudi končaj *-i/-ø*, npr.: *čá:kat – čá:ke:i/čá:ki/čá:k.*

3. V ta tip gredu tudi glagoli, ki v opisnem deležniku na *-l* spremenijo mesto naglasa, in sicer je naglas v m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. (akut je tu ohranjen) ter v ž. sp. (oblike so tu cirkumfektirane) proti koncu besede, npr. nedoločnik *dré:čát*, opisni deležnik na *-l* *dré:čəu-ø dričá:l-a dričá:l-ø*. Tako še: *čá:kat, našť:mat, nabí:rat, (po)čá:kat, pobí:rat, pošť:pat, ubí:rat, zažť:gat, zbí:rat.*

b) v nedoločniku in sedanjiku akut:

Nedoločniške oblike: *zí:dat; zí:dəu-ø zí:dál-a zí:dál-ø; zí:dat; zí:dan-ø -a.*

Sedanjiske oblike: *zí:da-m -jo; zí:dej-ø -te.*

Spregatveni vzorec je enak kot v tipu IA1a, le vse oblike so akutirane. V ta tip (IA1b) gredu glagoli: *bí:uat, fě:xat, izlő:čát, jú:žnat, mó:ngat* 'valjati s kuhinjskim valjarjem', *načmá:rkat* 'oklofutati', *nadomé:ščat, nagó:lbat* '(na)tepsti' *ó:fnat, (po)šťé:rkat, pogrú:ntat, popú:šat, porú:kat, (po)té:nstat, prežť:ulat, pú:ntat se, rá:ítat, rě:ngat se* 'prepirati se', *rě:xtat* 'urejati', *scá:mat se* 'utruditi se', *spomé:nat se, (s)té:nstat, šě:ngat, ukuá:rjat se, uprá:ulat, uré:jat, ubrá:ítat, ukuá:rjat se, uporá:blat, zamjé:rkat, zavé:dat se, zť:dat, zbré:xtat, zjé:zat, zlá:ixat* 'spoditi iz postelje', *(z)nú:cat, zuó:rtat, žó:kat.*

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., ž. sp. vseh števil ter s. sp. ed. mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem je v oblikah za m. in s. sp. ohranjen akut, oblike ž. sp. pa so cirkumfektirane, npr. nedoločnik *pomá:gat*, opisni deležnik na *-l*: *pomá:gəu-ø pomagà:l-a pomagá:l-ø*. Primeri iz gradiva: *zabí:jat – m. sp. mn. zabijá:l, pú:cat – m. sp. mn. pucá:l, stré:lat – m. sp. mn. strelá:l, štré:kat – ž. sp. ed. štrikà:la, (po)mé:šat – ž. sp. ed. (po)mešà:la, zapí:skat – m. sp. mn. zapiská:l, (s)plá:čát – s. sp. ed. (s)pláčá:l, posprá:ulat – ž. sp. ed. pospraułà:la, postá:ulat – m. sp. mn. postaułá:l, razbí:jat – razbijà:la* (ž. sp. ed.), *zmé:rjat – m. sp. dv. zmerjá:la* itd. Tako še: *blí:skat se, dobí:uat, xrú:stat, izzť:vát, jó:kat se, já:gat se, lé:tát, má:xat, nabí:jat, nafť:lat, nagá:jat, nalť:jat, namá:xat, naprá:ulat se, nauť:jat se, nauđá:rjat* 'na poseben način kovati s pomočjo drugega kovača', *parprá:ulat, partť:skat, pa:ršpá:rat, plú:uat, počť:uat, pošť:lat, pošlú:šat, pošť:mat, pobí:jat, pokrť:uat, polť:jat, pomá:gat, pomí:uat, (po)mé:šat, ponú:jat, (po)plá:čát, (po)prá:šat, (po)prá:skat, poprá:ulat, (po)pú:cat, porť:uat, posprá:ulat, postá:ulat, potá:lat, pouá:lat, (pre)mé:šat, (pre)pí:xat, rassá:jat, rastá:lat, razbí:jat, sestá:ulat, sezú:uat, skrť:uat, splá:čát se, spú:šat, (s)pú:cat, stré:lat, šě:uat, štré:kat, tá:lat, uplť:uat, uprá:šat, ustá:jat, uá:lat, ubná:ulat, ubé:šat, udrť:uat, ulť:jat, umí:vát, uodrť:uat, uoprá:ulat, (u)zme:rjat,*

ur̥:skāt, (za)šp̥:lat, (za)j̥:gat, zal̥:uat, (za)m̥:nat, (za)p̥:skāt, zapr̥:ulat, z̥:dat, z̥b̥:jāt, (z)j̥:gat, z̥l̥:jāt, (z)m̥:šāt.

2. V velelniku so nekateri teh glagolov ob končaju *-eĭ-ø* za 2. os. ed. akutirani, ob končaju *i/-ø* za 2. os. ed. pa cirkumfektirani, npr. nedoločnik *pošl̥:šāt*, velelnik: *pošl̥:šeĭ-ø/pošl̥:š-ø pošl̥:šeĭ-te/pošl̥:š-te.*

3. Nekateri glagoli imajo tudi v velelniku mn./dv. naglas bolj proti koncu besede (spremeni se tudi tonem), npr. nedoločnik *pr̥:šāt*, sedanjik *pr̥:ša-m pr̥:ša-jo*, velelnik *pr̥:šeĭ-ø pr̥:šeĭ-te/pr̥:ša-ĭ-te.*

c) v nedoločniku in sedanjiku cirkumfleks:

Nedoločniške oblike: *ž̥:gat, ž̥:goŭ-ø ž̥:gal-a -ø; ž̥:gat, (z)ž̥:gan -a.*

Sedanjiške oblike: *ž̥:ga-m -jo; ž̥:geĭ-ø -te.*

Spregatveni vzorci so enaki kot v tipu IA 1a, le tonem je v vseh oblikah cirkumfleks. V ta tip (IA 1c) gredo glagoli: *angaž̥:rat, ȧ:jāt, bombard̥:rat, br̥:ē:xāt, b̥:ū:dlat* ekspr. 'prepričevati', *č̥:m̥prat, c̥:ū:zat, č̥:č̥:āt, č̥:č̥:kat, da:rl̥:skāt, d̥q̥rp̥:ā:īsat* 'drgniti', *debat̥:rat, dr̥:ē:fat* 'drseti', *f̥:lat, fr̥:ā:jāt* 'opravičiti služenja vojski', *fr̥:ū:š̥tkāt* 'zajtrkovati', *f̥:ū:cat, f̥:ū:rat, gr̥:ā:ūzat se* 'studiti se', *g̥:ū:ncat* 'gugati', *g̥:ŭ:rat* 'trajati', *izgoŭ:ā:rjāt, jā:m̥rat, jā:xāt, kap̥:ē:rat, k̥:ā:šlat, kl̥:ō:fat, kol̥:ē:ncat* 'sankati se z eno nogo kleče na saneh', *kōmand̥:rat, kontrol̥:rat, kr̥:ū:ncat, kr̥:ē:gat, k̥:ŭ:ā:čkat, l̥:čkat, m̥:ō:ūsat, maš̥:rat, mas̥:rat, mā:l̥:cat, mā:rat, mā:trat, mj̥:ā:ŭkat, (na)b̥:ū:dlat* 'natlačiti, napolniti z nadevom', *(na)f̥:ū:trat, (na)g̥:ā:r̥bat, nakl̥:ā:dat, nam̥:ā:kat, (na)m̥:ā:lat, nap̥:ā:dat, nap̥:ē:nat, (na)r̥:bat, narob̥:ō:tāt, nauel̥:čāt se, n̥:ē:xāt, (par)l̥:mat, parl̥:ē:gat se, p̥:ā:dat, pl̥:ā:ūšāt, pl̥:ā:uat, plomb̥:rat, pl̥:ē:zat, pož̥:ē:rat, poč̥:ē:nat, (po)c̥:ū:krāt, pod̥:ā:jāt, pod̥:ē:rat, pog̥:ā:nat, (po)g̥:l̥:xāt, pogou̥:ā:rjāt, pom̥:ā:kat, (po)m̥:ō:kat* 'namočiti kruh v omako', *(po)m̥:ū:ckāt se, pom̥:ē:tāt, (po)r̥:bat, (po)r̥:ē:xāt, pot̥:ē:pat, (po)x̥:ū:šāt* 'pihniti v roke, da se ogrejejo', *(po)x̥:ē:cat se, pr̥:ō:bat, pred̥:ā:jāt, (pre)fl̥:ā:ncat* 'presaditi sadiko', *(pre)g̥:ā:r̥bat, prekl̥:ā:dat, prem̥:kat, pren̥:ā:šāt, preŭ:ā:žāt, preŭ:ā:jāt, pr̥:ē:klat se, pr̥:ē:mzat, p̥:ū:m̥pat, r̥:ō:f̥kat, rač̥:ū:nat, rab̥:ū:tāt, rasx̥:ā:īkat, (raz)ž̥:ā:gāt, razg̥:ā:nat, razv̥:ā:žāt, r̥:ā:īmat se* 'prilegati se', *r̥:ā:tāt, reg̥:rat, regul̥:rat, 'roupš̥:cat, s̥:ā:ŭkat se, sek̥:rat se, sfarg̥:rat* 'izprašati', *sk̥:ā:ūsat, skl̥:ā:nat se, sl̥:kat, sm̥:čāt se, sn̥:ē:mat, sp̥:ō:kat, sr̥:ē:čāt, str̥:ē:nat, sx̥:ā:jāt, sx̥:ū:īšāt, š̥:bat, šof̥:rat, špr̥:ē:cat, št̥:ā:ncat, tarok̥:rat, t̥:rat se* 'prepirati se', *test̥:rat, tr̥:ē:nat, ŭ:pat, ŭ:ā:žāt, ŭ:ōž̥:ā:gāt, ŭ:ā:xāt, ŭ:ēč̥:ē:rjāt, ŭ:l̥:ā:gāt, ŭ:m̥:kat, ŭ:odq̥:r̥zāt, ŭ:odd̥:ā:jāt, ŭ:ord̥:īn̥:rat, ŭ:otp̥:ē:rat, ŭ:p̥:ē:rat se, ŭ:t̥:ē:kat, vanz̥:rat* 'napredovati', *v̥:ā:ndrat, (z)ž̥:ā:gāt, (za)žl̥:ā:īfat* 'zavreti', *(za)šr̥:ā:ūbat, zag̥:ō:ncat* 'preveč stepsti testo', *zajeb̥:ā:uat, zax̥:ā:klat/zak̥:ā:xlat, (za)l̥:ā:ūfat, (za)pr̥:ē:mzat, zap̥:ē:nat, zap̥:ē:rat, zb̥:ā:dat, (z)b̥:ē:gāt, zg̥:ā:nat, zgoŭ:ā:rjāt se, (z)m̥:ā:ŭkat.*

Posebnosti:

1. Tako se sprega tudi glagol *m̥:ō:r̥m* (nedoločnika tega glagola – *m̥:ō:rat(i)* – ne govorijo), ki ima sedanjik *m̥:ō:re-ø* (2. os. ed.: *m̥:ō:r̥-š/m̥:ō:r̥-š) m̥:ō:r̥-jo* in opisni deležnik na *-l* *m̥:ō:gu-ø m̥:ō:gl-a m̥:ō:gl-ə/m̥:ō:g̥al-ø.*

2. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. ter ž. sp. vseh števil lahko mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem so oblike za m. in s. sp. akutirane, oblike za ž. sp. pa cirkumfektirane, npr. (iz gradiva):

pogà:nat – m. sp. dv. *poganá:la* – ž. sp. ed. *poganà:la*, *potè:pat se* – m. sp. mn. *potepá:l se*.

Tip IA2 – Glagoli na -ati -im oz. -at -əm

Nedoločniške oblike: *šl̩:šat*; *šl̩:šou-ø šl̩:šal-a -ø*.¹⁰

Sedanjiške oblike: *šl̩:šə-m šl̩:š-jo*.

Tip IA3 – Glagoli na -ati -em oz. -at -em

Ti glagoli v sedanjiški podstavi mehčajo soglasnik pred končajem *-jem, npr.: *-c-at* : *-č-em* (*kl̩:cat*), *-s-at* : *-š-em* (*p̩:sat*), *-z-at* : *-ž-em* (*u̩:zat*), *-d-at* : *-j-em* (*gl̩:dat*), *-k-at* : *-č-em* (*ská:kat*), *-p-at* : *-pl-em* (*kó:pat*), *-m-at* : *-ml-em* (*dr̩:mat*), *-u-at* (*-ovati*) : *-j-em* (*-ujem*) (*u̩:r̩uat*, *p̩:stvat*), *-u-at* : *-ul-em* (*d̩:uat* 'devati'). Glagoli tega tipa imajo vedno kratki nedoločnik (medtem ko je v knjižnem jeziku mogoč tudi naglas na priponi *-ati*).

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *kl̩:cat*; *kl̩:cou-ø klicá:l-a klicá:l-ø*; *kl̩:cat*; (*pre*)*kl̩:can-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *kl̩:če-m -jo*; *kl̩:č-ø -te*.

Ti glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. ter ž. sp. vseh števil mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem so oblike za m. in s. sp. akutirane, oblike za ž. sp. pa cirkumfektirane. Tako še: (*na*)*bá:sat*, (*na*)*má:zat*, (*na*)*r̩é:zat*, (*pa:r*)*má:zat*, (*po*)*kl̩:cat*, (*pre*)*r̩é:zat*, (*uo*)*br̩:sat*, (*uod*)*r̩é:zat*, *us̩:pat*, (*z*)*bá:sat*, (*z*)*br̩:sat*.

b) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *sm̩:jat se*; *sm̩:jou-ø se* (*je*) *smejà:l-a se* (*je*) *smejá:l-ø* (*so*) *se*; *sm̩:jat*; (*na*)*smejá:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *sm̩:je-m se -jo se*; *sm̩:i-ø se -te se*.

Tudi ti glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. ter ž. sp. vseh števil mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem so oblike za m. sp. ed. in mn. akutirane, oblike za ž. sp. ed. pa cirkumfektirane, npr. *p̩:sat* – opisni deležnik na *-l* *p̩:sou-ø pisá:l-a pisá:l-ø*, *gl̩:dat* – opisni deležnik na *-l* *gl̩:dou-ø gl̩:dal-a*/*glodá:l-a* *gl̩:dal-ø*/*glodá:l-ø*, *kó:pat*, opisni deležnik na *-l* *kó:pou-ø kopà:l-a* *kopá:l-ø*. Tako tudi predponski glagoli, npr.: *nap̩:sat*, *pop̩:sat*, *potp̩:sat*, *prep̩:sat*, *zap̩:sat*; *zasm̩:jat se*, *nasm̩:jat se*, *posm̩:jat se*; *nap̩:lat*, *parp̩:lat*; *ká:zat*, *poká:zat*, *uká:zat*; *kl̩:pat*, *skl̩:pat*; *nau̩:zat*, *udv̩:zat*, *u̩:zat*, *zau̩:zat*, *zv̩:zat*; *pokó:pat*, *prekó:pat*, *skó:pat*, *uokó:pat*; *ská:kat*, *poská:kat*; *sú:kat*, *zasú:kat*; *pl̩:sat*, *zapl̩:sat* ter *l̩:zat*, *m̩:tat*, *š̩:pat*, *t̩:sat*, *zadr̩:mat*.

Posebnost: nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* lahko naglas bolj proti koncu besede tudi v m. sp. ed., ki je tedaj cirkumfektiran, mn. in dv. m. sp. pa sta akutirani, npr. *d̩:uat* (in predponski glagoli), opisni deležnik na *-l* m. sp.

¹⁰ Oblike, ki se v kroparskem govoru ne rabijo, so v teh preglednicah izpuščene.

ed. *deuà:u-ø/dé:uou-ø*, mn. *deuá:l-ø*, dv. *deuá:la*, ž. sp. ed. *deuà:l-a*, mn. in dv. *deuà:l-e*, s. sp. ed. *deuá:l-ø*.

c) cirkumfleks v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *kolè:dvat*; *kolè:duou-ø kolè:dual-a -ø*; *kolè:duat*; (po)*kolè:duan-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *kolè:dje-m -mo*; *kolè:duēj-ø -te*.

V tej skupini so večinoma glagoli na *-ovati -ujem* oz. *-uat -jem* (ti so v kroparskem govoru za izražanje ponavljalnosti in trajanja pogostejši kot v knjižnem jeziku): *kolè:nčuat/kolè:ncvat*, *namà:kuat*, *naprè:duat*, *natè:kuat*, *pa:Rž:guat*, *pa:Rpò:guat se*, *poga:rkuat*, *posrè:dvat*, *potè:guat*, *splà:kuat*, *stè:kuat*, *uodlè:tvat*, *upò:guat*, *utè:kuat*, *zalè:tuat se*, *zatè:guat* ter glagoli *č̣:sat*, *pà:sat*, *Ṛ:sat*, *tà:kat*, *zaṛ:sat*.

Tip IA4 – Glagoli na -iti -im oz. -t/-ət -əm

Glagoli tipa IA4 (in tudi IB4) imajo v deležniku na *-n* glede na končaje nedoločnika naslednje oblike (navajam le obliko za m. sp. ed.): *-šət -šen* (*prestrá:šət - prestrá:šen*), *-čət -čen* (*pò:čət - pò:čen*), *-tət -ten* (*čú:tət - (ob)čú:ten*), *-dət -den* (*začú:dət - začú:den*), *-jət -jen* (*má:jt - (u) má:jen*), *-žət -žen* (*slú:žət - (za)slú:žen*), *-nt -nen* (*žé:nt - (u)žé:nen*), *-lt -len* (*žú:lt - (u)žú:len*), *-rət -rjen* (*mé:rt - (z)mé:rjen*), *-sət -šen* (*nó:sət - (po)nó:šen*), *-zət -žen* (*uó:zət - (z)uó:žen*), *-dət -jen* (*čé:dət - (u)čé:jen*), *-tət -čen* (*umlá:tət - umlá:čen*), *-stət -ščen* (*č̣:stət - (u)č̣:ščen*), *-bət -blen* (*pográ:bət - pográ:blen*), *-ut -ulen* (*naprá:ut - naprá:ulen*), *-mət -mlen* (*poló:mt - poló:mten*), *-pət -plen* (*lú:pət - (u)lú:plen*), *-səlt -šlen* (*premi:səlt - premi:šlen*), *-tət -tlen* (*ras:uē:tət - ras:uetlen*), *-tət -tnen* (*bú:tət - bú:tnen*).

Kakovostna premena naglašene samoglasnika (nedoločnik – sedanjik) je pogosta, npr.: *xó:dət - xó:dəm*, *žé:nt se/žé:nt se - žé:nam se*, *is:é:lt - is:é:ləm*, *mó:lt - mó:ləm*, *nó:sət - nó:səm*, *pró:sət - pró:səm*, *poló:mt - poló:məm*, *pomó:čət - pomó:čəm*, *vó:zət - vó:zəm*.

Izgovor sklopa zvočnik + zvočnik, nastalega zaradi onemitve ponaglasnega in izglasnega samoglasnika *i* v priponi nedoločnika, se olajša s polglasnikom, npr.: *napò:uənt* 'napolniti' – *napò:unəm*.

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *nastá:ut*; *nastá:uu-ø nastá:ul-a -ə*; *nastá:ut*; *nastà:ulen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *nastà:uə-m nastà:u-jo*; *nastá:u-ø -te*.

Tako še: *bú:nt se*, *bú:tət*, *č̣:stət*, *čú:dət se*, *da:ruá:rt*, *má:jt*, *našé:mt*, *(na)já:ut*, *naprá:ut*, *naudá:rt*, *pò:čt*, *pa:rsé:lt*, *parprá:ut*, *pé:lt*, *pográ:bət*, *pokú:sət*, *(po)ṃ:səlt*, *(po)mé:rt*, *ponasré:čət se*, *poprá:ut*, *poskú:sət*, *postá:ut*, *pozdrá:ut*, *prá:ut*, *(pre)žvé:čət*, *(pre)ṃ:səlt*, *razbú:rt*, *rogoué:lt*, *sprá:ut*, *sú:mt*, *tlá:čət*, *tolmá:čət*, *touó:rt*, *uštú:lt*, *udá:rt*, *ustrá:šət*, *ušp̣:čət*, *(u)gné:zdət se*, *(u)má:jt*, *uoxú:nt*, *ustá:ut*, *(za)caṛ:nt*, *zaprá:ut*, *zdrá:ut*, *(z)ṃ:səlt sə*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* v vseh oblikah razen v m. sp. ed. naglas na priponi, npr. *izrá:zət*, opisni deležnik na *-l*: *izrá:zu-ø izrazt:l-a izrazt:l-ø*. Tako še: *bró:čət*, *dá:ūt*, *gá:zət*, *pá:čət se*, *(po)grá:bət*, *(po)skó:čət*, *rá:nt*, *(za)grá:bət*, *zaklú:čət*, *zastó:pət*, *(z)grá:bət*.

2. Glagol *mí:səlt* ima v 2. os. ed. sedanjika lahko dve obliki: *mí:sləš* in *mí:š* – zadnja se uporablja predvsem v vprašalnih povedih, npr.: *Mí:ž, da ū'se ūé:š?*

3. Glagol *zastó:pət se* ima v velelniku (razen v obliki za 2. os. ed.) naglas na priponi: *zastop:tə se* (2. os. dv.) – taka oblika je cirkumfektirana.

4. Nekateri glagoli, ki se v osnovi končujejo s sklopom soglasnik + zvočnik, imajo v velelniku za 2. os. ed. končnico *-ə*, npr.: *(po)mí:sl-ə*, *(pre)mí:sl-ə*, *(za)mí:sl-ə sə*, *cə:rkŋ-ə*, *fł:kŋ-ə*.

b) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *lú:šət*; *lú:šu-ø lú:šl-a -ə*; *lú:šət*; *(u)lú:šen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *lú:šə-m lú:š-jo*; *lú:š-ø -te*.

V tej skupini so večinoma glagoli, ki imajo kratki nedoločnik, tj. naglas na osnovi (v knjižnem jeziku so tu dolgi nedoločniki z naglasom na glagolski priponi), tako še: *čú:tət*, *čé:dət*, *lú:pət*, *(na)xlé:stət*, *(s)kré:tət*, *(u)lú:šət*, *(u)lú:pət*, *(za)kré:tət*.

Posebnosti:

1. Večina glagolov ima v opisnem deležniku na *-l* v vseh oblikah, razen v m. sp. ed., naglas na priponi, npr.: *xó:dət* – *xó:du-ø xodf:l-a xodf:l-ø*. Tako še: *brú:sət*, *čú:tət*, *dovó:lt*, *gó:nt*, *xó:dət*, *issé:lt*, *mó:tət*, *mlá:tət*, *mó:lət*, *(na)cé:pət*, *(na)mó:čət*, *(na)nó:sət*, *(na)pó:ūənt*, *(na)pró:sət*, *(par)žé:nt*, *(po)ló:mt*, *(po)mó:čət*, *(po)mé:nt*, *(po)nó:sət*, *posó:dət*, *(po)své:tət*, *(po)vá:bət*, *pozá:bət*, *pró:sət*, *(ras)tró:sət*, *rá:bət*, *ré:šət*, *sposó:dət sə*, *(s)xó:dət*, *tú:lt/tú:lət*, *ulá:čət*, *(u)pú:lt*, *(u)žú:lt*, *uó:dət*, *(uot)kú:pət*, *uoxrá:nt*, *(za)bé:lt*, *(za)cé:lt se*, *(za)kú:rt*, *(za)lú:bət se*, *(za)mé:sət*, *(za)slú:žət*, *(za)tó:žət*, *(z)bró:dət*, *(z)bé:lt*, *(z)ló:mt*, *(z)mó:lt*, *(z)mé:nt se*, *(z)nó:sət*, *(z)vó:zət*.

2. Nekateri glagoli imajo lahko tudi v velelniku (ne v ednini) naglas na priponi, npr.: *znó:sət* – *znó:s-ø znos:t-ə*

c) cirkumfleks v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *spò:ūənt*; *spò:ūnu-ø spò:ūənl-a -ə*.

Sedanjiške oblike: *spò:ūən-ə-m spò:ūən-jo*; *spò:ūn-ə spò:ūən-te*.

Tako še predponski glagoli, npr. *zapò:ūənt sə*.

Tip IA5 – Glagoli na *-niti -nem oz. -ənt -nem*

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *stí:sənt*; *stí:snu-ø stí:sənl-a stí:sənl-ə*; *stí:sənt*; *stí:snen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *stí:sne-m -jo*; *stí:sən-ø/stí:sn-ə stí:sən-te*.

Tako še: *cú:rkənt*, *də:rgənt*, *fł:kənt*, *xó:pənt* 'zgrabiti', *ká:ūənt*, *naštó:kənt* 'nabosti', *(na)pí:xənt*, *pa:rř:sənt*, *parřmó:dənt* 'prismoditi', *podá:rsənt*, *podřř:čənt*,

porí:nt, potí:sənt, prekú:cənt, pú:xənt, rí:nt, spodá:rsənt, spodrú:nt, spodré:kənt, ugá:sənt, ugrí:zənt, utí:xənt, uzi:gənt, zada:rlé:šənt, zdí:xənt, zgí:nt.

Posebnosti:

1. Glagol *bá:rcənt* ima v 1. os. ed. sedanjika lahko naglas na glagolski podstavi (*bá:rcnem*), glagol *bá:cənt* pa na glagolski priponi (*bəc'nem*). V opisnem deležniku na *-l* je naglas običajno na priponi (*bəc'nou-ø bəcní:l-a bəcní:l-ø/bá:rcənl-ə*).

2. Glagol *poklé:kənt* ima v opisnem deležniku na *-l* (v vseh oblikah razen v m. sp. ed.) naglas na priponi: *poklé:knu pokleknì:la pokleknì:l*.

3. V ta tip glagolov bi morda lahko uvrstili tudi glagol *prí:dət* 'přiti':

Nedoločniške oblike: *prí:dət, pa:r'šou-ø pa:rš'l-a* (kot atematski glagol *i'tə*).

Sedanjiške oblike: *prí:de-m prí:de-jo, prí:t-ø prí:t-te*.

b) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *poté:gənt; poté:gnu-ø poté:gənl-a/potegnì:l-a poté:gənl-ə/potegnì:l-ø; poté:gənt; poté:gnen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *poté:gne-m -jo; poté:gn-ə/poté:gən-ø -te*.

Tako še drugi glagoli, ki imajo kratki nedoločnik, v knjižnem jeziku pa je mogoč oz. celo običajnejši dolgi naglašeni samoglasnik: *gá:nt se, ná:gənt se, potá:kənt, premá:kənt, spotá:kənt, sté:gənt, usá:xənt, uogá:rənt, zaklé:nt, zapá:xənt, zaté:gənt*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v velelniku za 2. os ed. lahko končniški naglas, npr. (iz gradiva): *umá:kənt – umá:kn-ə/umak'n-ə*. Tako še: *ubá:rənt, pá:xənt*.

2. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* v ed. m. sp. lahko naglas na priponi, npr. (iz gradiva): *namá:kənt – namak'nou*. Tako še: *pá:xənt, natá:kənt*.

Tip IA6 – Glagoli na *-eti -im oz. -ət -əm*

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *uí:dət; uí:du-ø uí:dl-a -ə; (glé:dat); (uoglə:dan-ø -a oz. uí:dən-ø dna)*.¹¹

Sedanjiške oblike: *uí:də-m uí:d-jo; (poglə:i-ø -te)*.

Tip IB1 – Glagoli na *-'a:ti -'a:m oz. -'a:t'at -'a:m*

a) akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *izdá:t; izdà:u-ø izdá:l-a izdà:l-ø; izdà:t; izdá:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *izdá:-m -jo; iz'deḡ-ø izdè:i-te*.

Gre za korenski naglas, saj je sem mogoče uvrstiti le predpanske glagole iz atematskega glagola *-dati* (*predá:t, uoddá:t*).

b) cirkumfleks v sedanjiku:

(Zdi se, da imajo vsi glagoli tega tipa v nedoločniku lahko (jakostni) naglas na kratkem samoglasniku ali akut na priponi *-ati* – naglas na kračini je vendarle običajnejši; navajam oblike, ki so izpričane v gradivu.)

¹¹ Deležnik na *-n uí:den-ø -a* se ne rabi.

Nedoločniške oblike: *ig'raŋt/igrá:t; ig'rou-ø igrà:l-a igrá:l-ø; ig'raŋt; (za)igrá:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *igrà:-m -jo; ig'rej-ø igrè:j-te*.

Tako še: *baiŋ'raŋt/baiŋ'rá:t* 'nesti težko breme', *bə'caŋt* 'brcati', *bra'nŋaŋt, caŋəd'raŋt, cmand'raŋt/cmandrá:t* 'stopicati', *ček'lŋaŋt/čeklá:t* 'narahlo vreti', *čes'nŋaŋt, deuet'lŋaŋt/deuetlá:t* jo 'hitro iti', *(do)kon'čŋaŋt, flau'zŋaŋt/flauzá:t* 'besedičiti', *fra'tŋaŋt* 'drvariti na poseki', *gol'faŋt/golfá:t, xlaiš't'raŋt/xlaiš'trá:t* 'nerodno hoditi', *ig'raŋt, jezi'kaŋt, kla'faŋt, klam'baŋt* 'nerodno hoditi', *koš'tŋaŋt* 'stat', *kof'e'tŋaŋt* 'piti kavo', *koleš't'raŋt/koleš'trá:t* 'kri-vo hoditi, kobacati se', *kra'caŋt, kreu'lŋaŋt/kreulá:t, kroxo'tŋaŋt se/kroxotá:t se, kuar'tŋaŋt, lon'gaŋt/longá:t* 'mahati sem in tja, nihati', *mau'lŋaŋt/maulá:t* 'počasi jesti', *mən'caŋt, meže'raŋt* 'tleti', *mex'čŋaŋt, paik'lŋaŋt/paiklá:t* 'vejati', *(paŋ)xlaiš't'raŋt, plan'kaŋt/plan'ká:t* 'tolči, klepati', *poštə'paŋt/poštə'pá:t* 'potresti, posipati', *pobaik'lŋaŋt* 'dogoreti', *(po)klepe'tŋaŋt, (po)mau'lŋaŋt/pomaulá:t, (po)rou'nŋaŋt, (pre)š'tə'xŋaŋt* '(pre)lopatiti', *ropo'tŋaŋt, (s)paik'lŋaŋt, (s)poz'nŋaŋt/(s)pozná:t, šan'tŋaŋt, š't'mŋaŋt, ue'lŋaŋt/uelá:t, z'nŋaŋt, (za)uoz'lŋaŋt/(za)uozlá:t, z'jŋaŋt/zjá:t, (z)meš'kaŋt/(z)mešká:t, (z)u'xŋaŋt* 'zuhljati', *žgeč'kaŋt*.

Tip IB2 – Glagoli na *-a:ti -i:m* oz. *-a:t -i:m*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *spà:t; spà:u-ø spà:l-a spà:l-ø; spà:t; (na)spà:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *sp-i:-m -jo/spé:jo/sp-é:; sp-ə sp-i:-te*.

Tako še predponski glagoli, npr.: *zaspà:t, naspà:t se*.

Posebnosti:

1. Glagola *stá:t* in *bá:t se* imata v sedanjiskih oblikah spremenjeno glagolsko podstavo, tj. v sedanjiku *stojf:-m stojf:-jo/stojé:-jo, bojf:-m se bojf:-jo se/bojé:-jo se* in v velelniku *stò:i-ø stò:i-te, bò:i-ø se bò:i-te se*.

2. Ista dva glagola imata v ed. m. sp. opisnega deležnika na *-l* namesto pripone *-u-ø (<-l)* pripono *uu-ø* in sta akutirana: *stá:uu, bá:uu se*.

3. V tem tipu glagolov je pogosta kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika, npr. *spé:, bojé: se*.

Tip IB3 – Glagoli na *-a:ti -em* oz. *-a:t -em*

a) akut v nedoločniku, kračina v ed. sedanjika:

Nedoločniške oblike: *pa:ržgá:t; pa:ržgà:u-ø pa:ržgá:l-a pa:ržgà:l-ø; pa:ržgà:t; pa:ržgá:n-ø a*.

Sedanjiške oblike: *pa:rž'ge-m pa:rž'é:-jo; pa:rž'g-ə pa:ržg-i:-te*.

Tako še predponski glagoli, npr.: *požgá:t, zažgá:t* ter glagol *dajá:t*.

Tip IB4 – Glagoli na *-i:ti -i:m* oz. *-i:t/-ət -i:m*

a) akutirana dolga ali kratka naglašena pripona v nedoločniku (navajam obliko, kakršna se pojavlja v gradivu) in akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *lo'uəŋt/louít:t; louì:u-ø louít:l-a louì:l-ø; lo'uəŋt/louít:t; (u)loulé:n-ø -a/(u)lou'len-ø (u)loulé:n-a*.

Sedanjiške oblike: *louít:-m -jo/loué:-jo/lou-é:; ló:u-ø -te/lou-ə-te/louì:-te*.

Tako še: *cađí:t, dgrstí:t se* 'potepati se', *də'səŋt, delé:t, do'bəŋt, draží:t, drobí:t, fa'ləŋt, gasí:t, gləšít* 'nadlegovati', *gnojí:t, godí:t, ka'ləŋt, kadí:t, kosí:t, kropí:t,*

*krotí:t, mǎdí:t, moré:t, na:r'dǎt, naložít:t, napla'tǎt, (na)sa'dǎt, (na)u'čǎt, (na)u'a'rǎt, (pa:r)možít:t se, (par)uǎrít:t, pǎstít:t, pepe'lǎt, podlǒ'žǎt, (po)ka'dǎt, (po)ko'sǎt, (po)lǒ'uǎt, polo'žǎt/položít:t, pomǒkít:t, (po)pstít:t, poro'čǎt se, (po)su'sǎt, potopít:t, (pre)ce'dǎt, preta'lǎt, (ras)kropít:t se, (ras)solít:t, (ras)ta'lǎt, (raz)delít:t, razložít:t, ro'sǎt, rodít:t, smodít:t, snežít:t, solít:t, (s)pǎstít:t, (s)po'dǎt, sporočít:t, š'sǎt/sǎ'sǎt, ta'jǎt, taborít:t, topít:t, ure'dǎt, (u)sa'dǎt, ustano'uǎt, ustrojít:t, ualít:t, uǎrít:t, ueselit:t se, uglasít:t se, (u)možít:t, (uot)pǎstít:t, upokojít:t se, zadarstít:t 'ozmerjati, grobo vzeti besedo', (za)du'sǎt, zagojzđít:t, (za)grožít:t, zamǎdí:t, (za)pustít:t, (za)sadít:t, (za)sle'dǎt, (z)bǎđít:t, zgǎbí:t, zgodít:t, (z)gra'dǎt, zgre'sǎt, zložít:t, zǔarít:t, zvo'nǎt. Tako predponski kot brezpredponski glagoli se lahko pojavljajo z dolgimi in kratkimi nedoločniki, vendar glede tega ni nobenega pravila (*sa'dǎt – zasadít:t, uša'dǎt, nasa'dǎt; kadít:t – poka'dǎt; u'čǎt – nau'čǎt; š'sǎt – posu'sǎt*). V nedoločniku je torej (lahko) ohranjen akut.*

Posebnosti:

1. V tem tipu glagolov (s sedanjikom na *-í:m*) je pogosta kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika (nekaj primerov iz gradiva), npr. *dobé:, dušé:, godé:, nardé:, razdelé:, topé:*.

2. Ti glagoli imajo poleg naglašene pripone *-í:-* v needninskih oblikah tudi pripono *-é:-*, npr. *kosé:mo, cedé:te, loué:jo, nardé:va, sadé:ta*.

3. Nekateri glagoli tega tipa so v 1. os. mn. sedanjika lahko naglašeni na kratkem samoglasniku v končnici, npr.: *kosít:mo/kos-^lmo, louít:-mo/lou-^lmo, cedít:-mol/cǎd-^lmo*.

4. V opisnem deležniku na *-l* je naglas pogosto na glagolski podstavi, ne na priponi, npr. *do'bǎt/dobít:t – dǒ:bu-ǒ/dobít:u-ǒ dobít:l-a dǒ:bl-ǎ/dobít:l-ǒ*. Tako še: *naložít:t, nardít:t, naročít:t, (na)u'čǎt, (na)uǎrít:t, (po)ka'dǎt, pomǒkít:t, poro'čǎt, (po)sadít:t, (po)su'sǎt, (pre)ce'dǎt, pustít:t, razlǒ'žǎt, stopít:t, utopít:t, zam'dǎt, (za)podít:t se, (za)sa'dǎt, zgre'sǎt, zgubít:t*.

Tip IB5 – Glagoli na *-é:ti -í:m* oz. *-é:t -í:m*

a) akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *žúé:t, ží:uu-ǒ/žúú:-ǒ žúé:l-a-ǒ; žúé:t, (u)ží:ulen-ǒ-a*.

Sedanjjiške oblike: *žúít:-m -jo/žúé:-jo/žú-é:; ž'ú-ǎží:u-ǒ žúí:-tel'žúǎ-^lte*.

Tako še: *bolé:t, cveité:t* (ta glagol gre lahko tudi v tip IB6a), *čpé:t, gǎrmé:t, goré:t, xté:t, leté:t, noré:t, (par)leté:t, pǎršé:t, pǎrdé:t, (po)žúé:t, (po)goré:t, (po)temné:t, poxté:t, (pre)žúé:t, (pre)xté:t, rumené:t, sma:rdé:t, ta:rpé:t, tlé:t, (za)bolé:t, (z)bolé:t, (za)goré:t, (za)rjaué:t, zdé:t/sedé:t, zdé:t se, (z)leté:t*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v 1. os. mn. sedanjika lahko naglas na kračini končnice, npr.: *žvǎ'mol/žvé:-mo, ta:rp-^lmo/ta:rpít:-mo/ta:rpé:mo*.

2. Pripona opisnega deležnika na *-l* m. sp. ed. nekaterih glagolov tega tipa se je razvila v *-ou* in ne v *-u* kot v sosednjih gorenjskih govorih, npr.: *smar'dou, ta:r'pou*.

Tip IB6 – Glagoli na *-é:ti -em* oz. *-é:t -em, -é:ti -nem* oz. *-é:t -nem, -é:sti -em* oz. *é:st em*

Glagoli tega tipa imajo akutirano pripono v nedoločniku in kratko naglašeno pripono v ed. sedanjika.

a) glagoli na -*é:t* -*em*:

Nedoločniške oblike: *žrè:t*; *ž'rou-ø/žq:ru-ø* *žó:rl-a* *žq:rl-ə/žq:rəl-ø*; *žrè:t*; (po)*žq:rt-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *ž're-m* *žré:-jo*; *ž'r-ə* *žrì:-te*.

Tako še: *cvəté:t/cvedé:t*, (na)*žré:t se*, (po)*žré:t*, (po)*mré:t*, *potpré:t*, (ras)*cuété:t*, (u)*žré:t se*, *upré:t se*, (u)*mré:t*, (uo)*cré:t*, *uotpré:t*, *zapré:t*, (za)*uré:t*.

Posebnost: nedovršni glagol *mré:t* ima v sedanjiku lahko obliko *m'rem* ali *ma:r'jem*.

b) glagoli na -*é:t* -*nem*:

Nedoločniške oblike: *napé:t*; *napè:u-ø* *napé:l-a* *napè:l-ø*; *napè:t*; *napè:t-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *nap'ne-m* *napnè:-jo*; *nap'n-ə* *napnè:-te*.

Tako še: *pa:rpé:t*, *zapé:t*, *počé:t*.

Posebnost: glagol *začé:t* je v opisnem deležniku na -l ž. sp. ed. cirkumflekiran: *začè:l-a*.

c) Glagoli na -*é:st* -*em*:

Nedoločniške oblike: *sné:st*; *snè:du-ø* *sné:dl-a -ə*; (*snè:st*); (*snè:den-ø -a*).

Sedanjiške oblike: *s'nem/snè:de-m -jo*.

Tip IB7 – Glagoli na -*é:ti* -*em* oz. -*é:t* -*em*

Nedoločniške oblike: (*smé:t*);¹² *s'mou-ø* *smé:l-a -ø*.

Sedanjiške oblike: *smè:-m* *smè:-jo*.

Tip IB8 – Glagoli na -*é:ti* -*a:m* oz. -*é:t* -*a:m*

Nedoločniške oblike: *imé:t*; *i'mou-ø* *imé:l-a -ø*.

Sedanjiške oblike: *imà:-m/'mam* *imà:jo/'majo* oz. *nè:ma-m/nè:ma-m* *nè:majo/nè:majo*; *i'mə/imè:i-ø -te*.

Tip ICa1 – Glagoli na -*a:ti* -*em* oz. -*a:t* -*em*

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *prestá:t*; *pres'tou-ø* *prestá:l-a -ø*.

Sedanjiške oblike: *prestà:ne-m -jo*; *prestá:n-ø -te*.

Tako še: *uostá:t* 'ostati', *uštá:t* 'vstati'.

Tip ICa2 – Glagoli na -*i:ti* ali -*u:ti* -*jem* oz. -*í:t* ali -*u:t* -*jem*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pouít:t*; *pouì:u-ø* *pouít:l-a* *pouì:l-ø*; *pouì:t*; *pouì:t-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pouí:je-m -jo*; *pouì:i-ø -te*.

Tako še drugi predpanski glagoli s to besedotvorno podstavo (*ouít:t*, *pa:ruít:t*,

¹² Nedoločnik glagola *smeti* se v kroparskem govoru ne uporablja, zato je oblika *smé:t* tu tvorjena umetno.

zauť:t, zuť:t) in predponski glagoli -lť:t (nalť:t, pa:rlť:t, polť:t, prelť:t, ulť:t, zalť:t, zľť:t).

Posebnost: glagol pť:t in predponski glagoli s to besedotvorno podstavo (npr. popť:t, zapť:t) so v sedanjiku lahko naglašene tudi na priponi: p'je-m pjé:-jo.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: zabť:t; za'boŭ-ø/zabť:u-ø zabť:l-a -ø; zabť:t; zabť:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: zabť:je-m -jo; zabť:i-ø -te.

Tako še drugi predponski glagoli z besedotvorno podstavo -bť:t (nabť:t, pobť:t, prebť:t, razbť:t, ubť:t, zbť:t), -mť:t (pomť:t, umť:t), -žť:t (naužť:t, užť:t), -krť:t (skrť:t, uotkrť:t, zakrť:t) -ŷpť:t (zauŷpť:t), -šť:t (zašť:t, pošť:t), -gnť:t (zgnť:t).

Podobno se spregajo glagoli na -ú:t -jem:

Nedoločniške oblike: obú:t; obú:u-ø obú:l-a -ø; obú:t; obú:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: obú:je-m -jo; obú:i-ø -te.

Tako še drugi predponski glagoli z isto besedotvorno podstavo: (sezú:t, zú:t) ter podstavo -sú:t (nasú:t, usú:t, zasú:t).

Tip ICa3 – Glagoli na -'e:ti -em oz. -'e:t -em

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: ŷzě:t; ŷzě:u-ø ŷzě:l-a ŷzě:l-ø; ŷzě:t; ŷzě:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: ŷzá:me-m -jo/ŷzemé:-jo; ŷzě:m-ø/ŷz'm-ø ŷzě:m-te/ŷzemì:-tel ŷzmì:te.

Tako še: objě:t, posně:t, preŷzě:t, uję:t, ŷarjě:t, zajě:t.

Nedoločniške oblike: žě:t; žě:u-ø žě:l-a žě:l-ø; žě:t; (požě:t-ø -a).

Sedanjiške oblike: žá:ne-m -jo; žá:n-ø -te.

Tako še: mě:t, požě:t, ŷo žě:t.

Nedoločniške oblike: predě:t; pred'jŷu-ø predjã:l-a predjã:l-ø; predě:t; predjã:n-ø -a ter zadě:t; zadě:u-ø/za'deŷ-ø zadě:l-a zadě:l-ø; zadě:t; zadě:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: predě:n-em predě:ne-jo; predě:n-ø predě:n-te ter zadã:ne-m zadã:ne-jo; zadě:n-ø zadě:n-te.

Po obeh vzorcih se lahko sprega tudi glagol udě:t.

Nedoločniške oblike: (z)mlě:t; (z)m'lŷu-ø (z)mlě:l-a -ø; (z)mlě:t; (z)zmlě:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: (z)mě:le-m -jo; (z)mě:l-ø tel(z)melã:tel(z)mľã:te.

Nedoločniške oblike: (za)pě:t; (za)pě:u-ø (za)pě:l-a (za)pě:l-ø; (za)pě:t; (za)zapě:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: (za)pó:je-m -jo; (za)pò:i-ø -te.

Nedoločniške oblike: plě:t; plě:u-ø plě:l-a plě:l-ø; plě:t; (ŷo)plě:t-ø -a.

Sedanjiške oblike: plě:ŷe-m -jo.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku (glagoli na -*é:t -ĕ:jem*):

Nedoločniške oblike: *gré:t*; *g'rou-ø* *gré:l-a -ø*; *gré:t*; (*po*)*gré:t-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *grè:je-m -jo*; *grè:i-ø -te*.

Tako še glagol *šté:t* in predponski glagoli, npr. *našté:t*, *prešté:t*, *pogrè:t*, *zgrè:t*.

Tip ICb1 – Glagoli na -*'a:sti -em oz. -'a:st -em*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pá:st*; *pà:su-ø* *pá:sl-a -ə*; *pà:st*; (*po*)*pà:šen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pá:se-m -jo*; *pá:s-ø -te*.

Tako še predponski glagoli, npr. *popá:st*, ter glagol *rá:st* in predponski glagoli (*zrá:st*, *prerá:st*), pri katerih je *-t-* iz nedoločnika ohranjen tudi v sedanjiku, npr.: *rá:stem*, *zrá:ste*.

Nedoločniške oblike: *pá:st*; *pà:du-ø* *pá:dl-a -ə*; (*na*)*pà:st*; (*na*)*pà:den-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pá:de-m -jo*; *pá:t-ø -te*.

Tako še: *prepá:st* 'propasti', *napá:st*, *zapopá:st* 'doumeti'.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: (*u*)*krá:st*; (*u*)*krà:du-ø* (*u*)*krá:dl-a -ə*; *krà:st*; (*u*)*krà:den-ø -a*.

Sedanjiške oblike: (*u*)*krà:de-m -jo*; (*u*)*krá:t-ø -te*.

Tip ICb2 – Glagoli na -*'i:sti -em oz. -'ĕ:st -em*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *grĕ:st*; *grĕ:z-u* *grĕ:zl-a -ə*; *grĕ:st*; (*uo*)*grĕ:žen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *grĕ:ze-m -jo*; *grĕ:s-ø -te*.

Tako še predponski glagoli: *zgrĕ:st*, *pogrĕ:st*.

Tip ICb3 – Glagoli na -*'ĕ:sti ali -'o:sti -em oz. -'ĕ:st ali -'o:st -em*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *zé:pst*; *zé:bl-ə* (s. sp.)

Sedanjiške oblike: *zé:be-ø* (3. os. ed.).

Nedoločniške oblike: *gó:st*; *gó:du-ø* *gó:dl-a -ə*; *gò:st*.

Sedanjiške oblike: *gó:de-m -jo*; *gó:t-ø -te*.

Tako še predponski glagoli, npr.: *zagó:st*.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *usé:st se*; *usè:du-ø se usé:dl-a se -ə se*; *usé:st se*; (*za*)*sedè:n-ø* (*za*)*sedè:n-a*.

Sedanjiške oblike: *usè:de-m se -jo se*; *usé:t-ø se -te se*.

Tako še predponski glagoli: *sé:st*, *presé:st se*, *zasé:st ...*

Nedoločniške oblike: *lě:st; lě:zu-ø lě:zl-a -ə; lě:st; (raz)lě:zen-ø -a*
 Sedanjiške oblike: *lě:ze-m -jo; lě:s-ø -te.*
 Tako še predponski glagoli: *zlě:st, pa:rlě:st, razlě:st se.*

Tip ICb4 – Glagoli na -'e:sti ali -'o:sti -em oz. -'e:st ali -'o:st -em a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *ně:st; ně:su-ø ně:sl-a -ə; (pre)nesě:n-ø (pre)nesě:n-a.*
 Sedanjiške oblike: *ně:se-m -jo/nese: -jo; ně:s-ø -te/nesi:-te.*
 Tako še predponski glagoli, npr. *pa:rně:st, preně:st.*
 Posebnosti:

1. Sem gre verjetno tudi glagol *uně:šem/uně:šem* 'najdem po naključju' (1. os. ed. sedanjika), *uně:šu* (m. sp. ed. opisnega deležnika na -l), ki ga rabijo le v sedanjiku in opisnem deležniku na -l.¹³

2. Glagoli tega tipa se pri pregibanju različno glasovno premenjujejo: *plě:st – plě:te-m* (tako še *splě:st, pomě:st*), *prě:st – prě:de-m* (tako še *uprě:st, gně:st, uobrě:st*), *tě:pst – tě:pe-m* (tako še predponski glagoli, npr. *natě:pst, pa:rtě:pst se, stě:pst se*), *bó:st – bó:de-m* (tako še predponski glagoli, npr. *zbó:st, prebó:st, zabó:st*), *mô:ust – mô:uze-m* (tako še predponski glagoli, npr. *pomô:ust*), *dô:upst – dô:ubem/dô:lbem/dô:lbam* (tako še predponski glagoli, npr. *zdô:upst*).

Tip ICc – Glagoli na -či -em oz. -št/-čt -em a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pě:čt; pě:ku-ø pě:kl-a -ə; pè:čt; pè:čen-ø/pečě:n-ø -a.*
 Sedanjiške oblike: *pě:če-m -jo/pečě:-jo; pè:c-ø/pè:č-ø pě:cte/pě:čte/pečč:tel pečč:te.*

Kot glagol *pě:čt* še glagol *tě:čt* in predponski glagoli iz obeh, npr. *pa:rtě:čt, spě:čt.*

Posebnosti:

1. Tako se sprega tudi glagol *ré:čt*. Če je v velelniku (razen v 2. os. ed.) naglas na priponi, je lahko akutiran ali cirkumflektiran (*recč:mo/recč:mo/rečč:mo*).

2. Glagoli, ki v m. sp. ed. opisnega deležnika na -l ne spremenijo kakovosti naglašene samoglasnika, imajo v tej obliki cirkumfleks, v ostalih oblikah opisnega deležnika na -l pa akut, npr. *natô:učt – natô:uku-ø natô:ukl-a natô:ukl-ə* (tako še: *ulě:čt, parulě:čt, sě:čt, stô:učt, tô:učt, zaulě:čt*), *strř:št – strř:gu-ø strř:gl-a strř:gl-ə* (tako še: *dosě:št, postrě:št, uostrř:št*).

3. Tudi glagol 'moči' (nedoločnika v kroparskem govoru ne govorijo) ima v sedanjiku in opisnem deležniku na -l akut: *mô:rə-m mô:rə-š/mô:r-š mô:r-jo in mô:gu-ø mô:gl-a mô:glə.*

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *uğ:ršt; uğ:rgu-ø uđ:rgl-a -ə; uğ:ršt; uğ:ržen-ø -a.*
 Sedanjiške oblike: *uğ:rže-m -jo; uđ:rš-ø -te.*

Tako še predponski glagoli z besedotvorno podstavo -lě:št 'leči', npr.: *pa:rlě:št*

¹³ Ta glagol je mogoče slišati iz izjemoma in samo še pri starejših Kroparjih.

se, ulé:št se/ulé:čt se, ki imajo v 2. os. ed. velelnika lahko obliko ulé:s-ø namesto ulé:š-ø/ulé:š-ø.

Tip IČ1 – Glagoli na -ati -'e:m oz. -at -'e:m

Nedoločniške oblike: poué:dat; poué:doṁ-ø poué:dal-a -ø; poué:dat; poué:dan-ø -a.

Sedanjiške oblike: poué:-m poue-'jo (2. os. mn. poue-s'te – kot atematski glagol ué:dət); poué:i-ø -te.

Tako še predponski glagoli: p̄repoué:dat, dopoué:dat.

Tip IČ2 – Glagoli na -eti -'e:m oz. -ət -'e:m

Po tem tipu se pregiba le glagol vedeti, ki pa je atematski glagol (npr. ué:dət ué:m).

Tip IIA1 – Glagoli na -ati/-'a:ti -am oz. -at/'-at -am/'-a:m

Tipa z̄:dati/zidá:ti kot v slovenskem knjižnem jeziku v kroparskem govoru ni, saj se v takih primerih vedno govori kratki nedoločnik, npr. p̄:sat, z̄:dat itd. V to skupino so uvrščeni glagoli, ki se lahko spregajo po tipu IA1 (ko je naglas na glagolski podstavi, npr. št̄:xat št̄:xam) ali po tipu IB1 (ko je naglašena pripona, npr. št̄'xat št̄xà:m). Tako še: štrá:īgat/štraī'gət, m̄á:uɔat se/mau'ɔat se 'goniti se', pomá:uɔət/pomau'ɔat.

Tip IIA2 – Glagoli na -'i:ti/-iti -'i:m oz. -'ət/-(ə)t -'i:m/-im

Nedoločniške oblike: stro'jət/stro'īt; stroj̄:ṁ-ø/(u)stro'j:ju-ø stroj̄:l-a -ø/(u)stro'j:əl-ø; stro'īt/stro'jət; (u)stro'j:jen-ø -a/(u)stro'j:jen-ø (u)stroj̄:n-a.

Sedanjiške oblike: stroj̄:-m/stro'j:ə-m stroj̄:-jo/stro'j:ī-jo; stro'j:ī-ø -te/stroj̄:-te.

Ko je naglas na glagolski podstavi (stro'īt stro'j:ə-m), se glagol pregiba po spregatvenem vzorcu tipa IA4, če pa je naglašena pripona, se pregiba po spregatvenem vzorcu tipa IB4 (stro'jət stroj̄:-m).

Tip IIB1 – Glagoli na -'a:ti -em oz. -'a:t/'-at -em

a) kratki naglašeni samoglasnik ali akut v nedoločniku, akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: is'kət; í:skou-ø/is'kou-ø iská:l-a iská:l-ø; is'kət/í:skat; iská:n-ø -a.

Sedanjiške oblike: í:še-m -jo; í:š-ø -te.

Tako še: (z)la'gət, (po)klá:t, postlá:t, (u)gná:t, uobis'kət, (za)gná:t, (za)klá:t, (z)gná:t.

Posebnosti:

1. Glagol d'jət/djá:t ima sedanjik dé:ne-m in velelnik dé:n-ø.
2. Nekateri glagoli imajo v velelniku, opisnem deležniku na -l in namenilniku drugačen tonemski naglas, kot je v glavnem spregatvenem vzorcu:

Nedoločniške oblike: kouá:t (tudi potko'uət); kouà:ṁ-ø kouá:l-a kouá:l-ø; kouà:t/ko'uət; kouá:n-ø -a.

Sedanjiške oblike: kú:je-m kú:je-jo; kù:i-ø kù:i-te.

Tako še predponski glagoli p̄oko'uət, skouá:t, ukouá:t; glagol brá:t in pred-

ponski glagoli, npr. *nabrá:t, pobrá:t, prebrá:t, uobrá:t, zbrá:t*; glagol *prá:t* in predponski glagoli *uoprá:t*; glagol *uorá:t* in predponski glagoli *zorá:t*; in še nekaj drugih glagolov: *je'mat, poslá:t*. Zdi se, da so v tem tipu glagolov pogostejši oz. običajnejši dolgi nedoločniki.

b) kratki naglašeni samoglasnik ali akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *s'jət/sjá:t; sjà:u-ø sjà:l-a -ø; sjà:t; (po)sjá:n-ø -a*.

Sednjiške oblike: *sě:je-m -jo; sě:i-ø -te*.

Tako še predponski glagoli: *pos'jət, pres'jət*.

V ta tip grede tudi vsi glagoli s pripono **-o'va:ti -'u:jem oz. -'uət -'u:jem:**

Nedoločniške oblike: *kəp'uət; kəp'uou-ø kəpuà:l-a kəpuà:l-ø; kəp'uət; kəpuà:n-ø -a*.

Sednjiške oblike: *kəpù:je-m -jo; kəpù:i-ø -te*.

Tako še: *boux'uət* 'trebiti bolhe', *del'vət/delvá:t*, *dopoued'uət*, *gost'vət*, *imen'uət*, *issel'uət*, *naroč'uət*, *pa:rpou'd'uət*, *pot'uət*, *potreb'uət*, *poūel'uət*, *poxajk'uət*, *premišəl'uət*, *raskaz'vət*, *razlik'uət*, *sklic'vət sel/sklicvá:t se*, *spou'd'uət*, *spak'uət*, *spraš'uət*, *stan'vət*, *ubdar'uət*, *zasled'vət*. Tu so običajnejši kratki nedoločniki (dolgi so izjemni).

Tip IIB2 – Glagoli na -'i:ti -im oz. -'ət -əm

a) akutiran sedanjik:

Nedoločniške oblike: *se'lət; sé:lu-ø/sel̄:u-ø sel̄:l-a sel̄:l-ø; se'lət; (pre)se'len-ø/(pre)sé:len-ø (pre)selé:n-a/(pre)sé:len-a*.

Sednjiške oblike: *sě:lə-m sě:l-jo; sě:l-ø -te*.

b) cirkumfleksiran sedanjik:

Nedoločniške oblike: *(po)pepe'lət se; (po)pepé:lu-ø se (po)pepel̄:l-a se (po)pepel̄:l-ø se/(po)pepé:llə se; (po)pepe'lət se; (po)pepelé:n-ø -a*.

Sednjiške oblike: *(po)pepé:lə-m se -jo se; (po)pepé:l-ø se -te se*.

Tip IIB3 – Glagoli na -'e:ti -em oz. -'e:t -em

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pa:rjé:t; pa:rjè:u-ø pa:rjè:l-a pa:rjè:l-ø; pa:rjè:t; (s)pa:rjè:t-ø -a*.

Sednjiške oblike: *pré:me-m -jo; pré:m-ø -te*.

Tako še predponski glagoli, npr. *spa:rjé:t*.

Nedoločniške oblike: *sprejé:t; sprejè:u-ø sprejé:l-a sprejè:l-ø; sprejè:t; sprejè:t-ø -a*.

Sednjiške oblike: *spré:ime-m -jo; spré:jm-ø sprejm̄:-te*.

Nedoločniške oblike: *(xoté:t);¹⁴uó:tu-ø uó:tl-a -ə*.

¹⁴ Nedoločnik glagola *hoteti* se v kroparskem govoru ne uporablja, zato je oblika *xoté:t* tu tvorjena umetno.

Sedanjiške oblike: *xó:čə-m/úó:čə-m úó:č-jo;*¹⁵ *nó:čə-m nó:č-jo.*

Nedoločniške oblike: *dré:t se; dð:ru-ø se/d'rou-ø se dá:rl-a se -ə se; drè:t se*

Sedanjiške oblike: *dé:re-m se -jo se/deré:jo se; dé:r-ø se/derè:-te se/drè:-te se.*

Nedoločniške oblike: *klé:t; klè:u-ø klè:l-a klè:l-ø; klè:t; (pre)klè:t-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *kó:une-m -jo; kó:un-ə kó:un-te.*

Tip IIB4 – Glagoli na *-ati -'i:m oz. -at -'i:m*

Nedoločniške oblike: *dá:ržat; dá:ržou-ø da:ržà:l-a da:ržà:l-ø; dá:ržat; (za)da:ržá:n-ø -a/(za)dá:ržan-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *dá:ržè:-m jo/dá:rž-é:/da:rž-é:jo; dá:rš-ø -te.*

Tako še: *bré:nčat, cvá:rčat* (nima velelnika), *klé:čat, lé:žat, mó:učat, tí:šat, (za)mí:žat* (gre za glagole s kratkim nedoločnikom, pri katerih je v knjižnem jeziku mogoč le dolgi nedoločnik).

Posebnosti:

1. Ti glagoli imajo poleg naglašene pripone *-í:-* v needninskih oblikah tudi pripono *-é-*, npr. *da:ržé:jo, klečé:jo.*

2. V tem tipu glagolov je pogosta kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika z naglašeno končnico *é:*, npr. *da:ržé:*, *mižé:*.

3. Glagol *bé:žat bežè:m* ima velelnik *bè:iš-ø bè:iš-te.*

4. Glagol *zalú:čat zalčè:m* je v opisnem deležniku na *-l* ed. m. sp. cirkumflek-tiran: *zalù:ču* (toda *zalú:člə* – m. sp. mn.).

Tip IIB5 – Glagoli na *-iti -'i:m oz. -(ə)t -'i:m*

Nedoločniške oblike: *gouó:rt; gouò:ru-ø gouorí:l-a gouò:rl-ə/gouorí:l-ø; gouó:rt; (z)gouorjé:n-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *gouorí:-m gouoré:-jo/gouor-é:/gouorí:-jo; gouó:r-ø -te.*¹⁶

Tako še predponski glagoli: *pogouó:rt se, zgouó:rt se.*

Posebnosti:

1. Ti glagoli imajo poleg naglašene pripone *-í:-* v needninskih oblikah tudi pripono *-é-*, npr. *gouoré:jo.*

2. Govori se tudi kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika z naglašeno končnico *-é:*, npr. *zgouor-é: se.*

Tip IIB6 – Glagoli na *-'u:t -em*

Nedoločniške oblike: *mnú:t; mnù:u-ø mnú:l-a mnù:l-ø.*

Sedanjiške oblike: *mí:ne-m -jo.*

Tako še predponski glagoli: *premnú:t.*

¹⁵ Posebna (tj. od drugih glagolov tega tipa razlikujoča se) je tudi oblika za 2. os. ed.: *uò:č-ø /úó:čə-š oz. nò:čə nó:čə-š*, kjer je kratka oblika cirkumflektrirana, dolga pa akutirana.

¹⁶ Prednaglasni /o/ tega glagola je lahko oslavljen v polglasnik (*gouarí:š*) ali /a/ (*gouarí:m, gouarí:*).

4 Sklep

Sinhroni pregled oblikospreminjevalnih vzorcev glagolov v krajevnem govoru Kroke na Gorenjskem je bil zasnovan na način, ki se je v zadnjih letih uveljavil v slovenski dialektologiji na podlagi Riglerjeve tipologije glagolskih oblik slovenskega knjižnega jezika, predstavljene v uvodu Slovarja slovenskega knjižnega jezika (podobne opise najdemo npr. v Smole 1996, Weiss 1998, Jakop 2003). Ta tipologija temelji ne le na različnih glagolskih priponah, ampak predvsem na naglasnem mestu in nedoločniku in sedanjiku. V članku so poleg teh dveh predstavljene tudi nekatere oblike velelnika, opisnega deležnika na *-l*, namenilnika in deležnika na *-n* oz. *-t*.

Primerjava kroparskega krajevnega govora s slovenskim knjižnim jezikom kaže nekaj izrazito narečnih potez. Zanj je npr. značilno, da se pri glagolih z nepremičnim naglasom na osnovi (glede na nedoločnik in sedanjik) rabi samo kratki nedoločnik, in sicer tudi tam, kjer je v knjižnem jeziku mogoč tudi dolgi nedoločnik, tako npr. v akutiranih glagolih na *-at -am* (tip IA1, *zǎ:dat*), v glagolih na *-at -em* (tip IA3, *smě:jat se* in *kolě:dvat*), ki v nedoločniku in sedanjiku ne spreminjajo tonema, ter glagolih tipa IIB4 (*dǎ:ržat*) in IIB5 (*gouó:rt*), ki imajo v nedoločniku naglas na osnovi, v sedanjiku pa na priponi (v knjižnem jeziku obakrat le na priponi). Tudi glagoli tipov IB1 (*ig'rǎt*), IB4 (*lo'ǔǎt*), IIA1 (*štǎ'xǎt*), IIA2 (*stro'ǔǎt*), IIB1 (*is'kǎt*, *s'ǔǎt*, *kǎp'ǔǎt*) in IIB2 (*se'lǎt*, *pepe'lǎt*) imajo naglas na kratkem (redko dolgem) samoglasniku pripone.

Glagoli z naglašeno sedanjiško pripono *-ǎ:m* imajo v množinski in dvojniski obliki pogosto dvojnično pripono *-ě:-* (npr. IB2 *spǎ:jo* in *spě:jo*, IB4 *louǎ:jo* in *louě:jo*, IB5 *žǔǎ:jo* in *žǔě:jo*, IIB4 *dǎ:ržǎ:jo* in *dǎ:ržě:jo*, IIB5 *gouǎ:rtǎ:jo* in *gouǎ:rtě:jo*). Ti glagoli imajo v 3. osebi množine lahko tudi kratko obliko z naglašeno končnico *-ě:* (*žǔě:*). Pri akutiranih glagolih tipa ICa3 (*ǔzě:t*), ICb4 (*ně:st*) in (*pě:čt*) je v sedanjiku mogoča dvojnica glede mesta naglasa, in sicer je naglas lahko na osnovi ali na priponi (*ǔzǎ:mejo* ali *ǔzemě:jo*, *ně:sejo* ali *nesě:jo*, *pě:čejo* ali *pečě:jo*).

Dvojnice glede mesta naglasa in njegovega tonema imajo nekateri tipi glagolov tudi v množini in dvojnini velelnika, npr. tip IB4 *lo'ǔǎt/louǎ:t* (*lǎ:ute* in *louǎ:te*) in *lo'ǔǎt/louǎ:t* (*lǎ:ute* in *louǎ:te*), IB5 *žǔǎ:t* (*žǔǎ:te* in *žǔǎ'te*), ICa3 *ǔzě:t* (*ǔzě:mte* in *ǔzemǎ:te*), ICb4 *ně:st* (*ně:ste* in *nesǎ:te*).

Predstavljeno je tudi spreminjanje tonema v različnih oblikah opisnega deležnika na *-l*. Tu naj bo zato le še opozorjeno na naglasne dvojnice v nekaterih tipih glagolov, npr. v tipu IA1 (*zǎ:dat*), IA5 (*potě:gǎnt*), IB5 (*žǔǎ:t*), IB6 (*žrě:t*), IIB1 (*is'kǎt*), IIB2 (*se'lǎt*) in IIB6 (*gouó:rt*), kjer je naglas mogoč tako na osnovi kot na priponi: *potě:gǎnl-a* in *potegnǎ:l-a* *potě:gǎnl-ǎ* in *potegnǎ:l-ǎ*, *žǎ:ǔǔ-ǎ* in *žǔǔ-ǎ*, *ž'rou-ǎ* in *žǎ:ru-ǎ*, *ǎ:skǔǔ-ǎ* in *is'kǔǔ-ǎ*, *sě:lu-ǎ* in *seǎ:ǔ-ǎ*, *gouǎ:rl-ǎ* in *gouǎ:rl-ǎ*.

Kot v drugih obravnavanih oblikah je tudi v deležniku na *-n* oz. *-t* mogoče ugotoviti nekaj naglasnih posebnosti, tako npr. dvojníc v tipih ICb4 (*prebǎ:st*) in ICc (*pě:čt*) ter IIB2 (*se'lǎt*) in IIB4 (*zadǎ:ržat*): (*pre*)*bodě:n-ǎ* in (*pre*)*bǎ:den-ǎ* ter (*pre*)*bodě:n-a* in (*pre*)*bǎ:den-a*, *pě:čen-ǎ* in *pečě:n-ǎ*, (*pre*)*se'len-ǎ* in (*pre*)*sě:len-ǎ* ter (*pre*)*selě:n-a* in (*pre*)*sě:len-a*, (*za*)*da:ržǎ:n-ǎ* in (*za*)*dǎ:ržǎn-ǎ*.

Literatura

- Jakop, Tjaša, Tipologija narečnih glagolskih oblik na primeru govora Ložnice pri Žalcu, *Slavistična revija* 51, 2003, št. 1, 1–25.
- Rigler, Jakob, Premene tonemov v oblikoslovnih vzorcih slovenskega knjižnega jezika, *Jezik in slovnost* 11, 1966, št. 1/2, str. 24–35.
- Rigler, Jakob, Akcentske variante I, *Slavistična revija* 18, Ljubljana, 1970, št. 1–2, 5–15 (O naglasu v opisnem deležniku na -l).
- Rigler, Jakob, Akcentske variante III, *Slavistična revija* 26, Ljubljana, 1978, št. 4, 365–374 (O naglasu v nedoločniku).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika I, A–H*, Ljubljana, SAZU, Inštitut za slovenski jezik, DZS, 1980, LV–LVIII.
- Smole, Vera, *Oblikoglasje in oblikoslovje šentruperskega govora*. Doktorsko delo. Ljubljana, 1994, 11–27, 59–87, 245–247.
- Smole, Vera, Tonemski naglas glagolskih oblik v šentruperskem govoru, *Razprave SAZU, Dissertationes XV*, Ljubljana, SAZU, Razred za filološke in literarne vede, 1996, 269–288.
- Šekli, Matej, Tonemski naglasni tipi glagola v (knjižni) slovenščini, *Jezikoslovni zapiski* 11/2, Ljubljana 2005, 31–61.
- Škofic, Jožica, *Glasonslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kropce na Gorenjskem*. – Doktorska disertacija. Ljubljana, 1996, 194–237.
- Škofic, Jožica, Onemitev in oslabitev samoglasnikov v kroparskem govoru, *Slavistična revija* 44, Ljubljana 1996, št. 4, 471–479.
- Škofic, Jožica, Fonološki opis govora Kropce (SLA 202), *Jezikoslovni zapiski* 3, Ljubljana 1997, 175–189.
- Škofic, Jožica, Nekateri glasoslovne značilnosti govora Kropce na Gorenjskem, *Logarjev zbornik, Zora* 8, Maribor 1999, Slavistično društvo, 99–108.
- Škofic, Jožica, *Govorica jih izdaja: skica govora kovaške Kropce*, Kropa, Tomco, 2001.
- Toporišič, Jože, Glagolski oblikotvorni naglas moščanskega govora, *Razprave SAZU, Dissertationes XIII*, Ljubljana, SAZU, Razred za filološke in literarne vede, 1990, 99–107.
- Toporišič, Jože, *Slovenska slovnica*, Maribor 1976, Založba Obzorja, 282–342.
- Weiss, Peter, *Slovar govorov Zadrebčke doline, Poskusni zvezek A–H*, Ljubljana, Založba ZRC, 1998, 51–58.

Verbal Word-Formation Patterns in the Upper Carniolan Sub-Dialect of Kropa

Summary

This synchronic overview of verbal word-formation patterns in the local sub-dialect of Kropa in Upper Carniola follows Rigler's typology of verb forms in standard Slovenian in the introduction to the Standard Slovenian Dictionary. This

typology is based on various verbal suffixes and stress positions in the infinitive and present tense. In addition to these two forms, this article also presents certain forms of the imperative, the l-participle, the supine, and the n/t-participle.

A comparison of the local sub-dialect of Kropa with standard Slovenian reveals some clear dialect features: verbs with immobile stress on the stem (with regard to the infinitive and present tense) have only a short infinitive where the standard language can also have a long infinitive; for example, for verbs with an acute accent in -at -am (type IA1, zǎ:dat), for verbs in -at -em (type IA3, smě:jat se and kolě:dvat), which do not change their toneme in the infinitive and the present tense, and for type IIB4 verbs (dǎ:ržat) and type IIB5 verbs (goṽó:rt), which have stress on the stem in the infinitive but on the suffix in the present tense (in standard Slovenian both have stress only on the suffix). Verbs of the types IB1 (ig'rət), IB4 (lo'ṽət), IIA1 (štə'xət), IIA2 (stRə'jət), IIB1 (is'kət, s'jət, kəp'ṽət), and IIB2 (se'lət, pepe'lət) also have a short (rarely long) stressed vowel in the suffix.

Verbs with the stressed present-tense suffix -ǎ:m often have the alternative suffix -é:- in plural and dual forms (e.g., IB2 spǎ:jo and spé:jo, IB4 loṽǎ:jo and loṽé:jo, IB5 žṽǎ:jo and žṽé:jo, IIB4 dǎ:ržǎ:jo and dǎ:ržé:jo, IIB5 goṽORǎ:jo and goṽORÉ:jo). In the third-person plural these verbs can also have a short form with the stressed ending -ǎ: (žṽǎ:). For verbs with an acute accent of the types ICa3 (ṽǎ:t), ICb4 (né:st), and (pé:čt), there are possible doublets in the present tense with regard to stress position; the stress may be on the stem or on the suffix (ṽǎ:mejo or ṽemé:jo, né:sejo or nesé:jo, pé:čejo or pečé:jo).

Certain types of verbs also have doublets with regard to the stress position and its toneme in the plural and dual forms of the imperative; for example, types IB4 lo'ṽət/loṽǎ:t (lǒ:ṽte and loṽ'te and loṽǎ:te), IB5 žṽé:t (žṽǎ:te and žṽǎ'te), ICa3 ṽǎ:t (ṽǎ:mte and ṽemǎ:te), and ICb4 né:st (né:ste and nesǎ:te).

Variation of the toneme in various forms of the l-participle is also presented. Here attention should also be drawn to stress doublets in certain verb types; for example, in types IA1 (zǎ:dat), IA5 (poté:gənt), IB5 (žṽé:t), IB6 (žRÉ:t), IIB1 (is'kət), IIB2 (se'lət), and IIB6 (goṽó:rt), in which the stress can appear on both the stem and the suffix: poté:gənl-a and potegnǎ:l-a poté:gənl-ə and potegnǎ:l-ə, žǎ:ṽu-ə and žṽu:ṽ-ə, ž'Rṽu-ə and žǎ:ru-ə, í:skṽu-ə and is'kṽu-ə, sé:lu-ə and selǎ:ṽ-ə, goṽò:rl-ə and goṽORǎ:l-ə.

Like the other forms discussed, the n/t-participle also has certain special stress features; for example, doublets in types ICb4 (prebó:st) and ICc (pé:čt); as well as IIB2 (se'lət) and IIB4 (zadǎ:ržat): (pre)bodé:n-ə and (pre)bò:den-ə as well as (pre)bodé:n-a and (pre)bò:den-a, pè:čen-ə and pečé:n-ə, (pre)se'len-ə and (pre)sé:len-ə, as well as (pre)selé:n-a and (pre)sé:len-a, (za)da:ržǎ:n-ə -a and (za)dǎ:ržan-ə -a.

Priloga: Pregled tipov glagolov v kroparskem govoru, kot ga izkazuje zbrano narčno gradivo

PRILOGA

PREGLED TIPOV GLAGOLOV V KROPSKEM GOVORU, KOT GA IZKAZUJE ZBRANO NAREČNO GRADIVO

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -f
IA1	kü:xat	kü:xa-m kü:xa-jo	kü:xéj-ø	kü:xöy-ø kü:xa-l-a kü:xa-l-ø	kü:xat	(s)kü:xa-n -a
	zi:dat	zi:da-m zi:da-jo	zi:dej-ø zi:dej-te	zi:döy-ø zi:da-l-a zi:da-l-ø	zi:dat	zi:dan-ø -a
IA2	žü:gat	žü:ga-m žü:ga-jo	žü:géj-ø žü:géj-te	žü:göy-ø žü:ga-l-a žü:ga-l-ø	žü:gat	(z)žü:gan -a
IA3	šü:šat	šü:šo-m šü:š-jo	/	šü:šöy-ø šü:šal-a šü:šal-ø	/	/
	kü:cat	kü:če-m kü:če-jo	kü:č-ø kü:č-te	kü:cöy-ø kü:cä-l-a kü:cä-l-ø	kü:cat	(pre)kü:cän-ø -a
	smé:jat se	smé:je-m se smé:je-jo se	smé:i-ø se smé:i-te se	smé:jöy-ø se (je) sme:jä:l-a se (je) sme:jä:l-ø (so) se	smé:jat	(na)sme:jä:n-ø -a
	kolé:dvat	kolé:dje-m kolé:dje-jo	kolé:duēj-ø kolé:duēj-te	kolé:düöy-ø kolé:düal-a kolé:düal-ø	kolé:dvat	(po)kolé:düan-ø -a
IA4	nastá:üt	nastá:üø-m nastá:ü-jo	nastá:ü-ø nastá:ü-te	nastá:üy-ø nastá:ül-a nastá:ül-ø	nastá:üt	nastá:ülen-ø -a
	lü:šat	lü:šø-m lü:š-jo	lü:š-ø lü:š-te	lü:šü-ø lü:šl-a lü:šl-ø	lü:šat	(üø)lü:šen-ø -a
	spö:üant	spö:ünø-m/spö:ün-jo	spö:ün-ø spö:ün-te	spö:ümü-ø/spö:üml-a	/	/
IA5	stü:sant	stü:sne-m stü:sne-jo	stü:sän-ø/stü:sn-ø stü:sän-te	stü:snü-ø stü:sänl-a stü:sänl-ø	stü:sant	stü:snen-ø -a
	poté:gant	poté:gne-m poté:gne-jo	poté:gn-ø/poté:gn-ø poté:gän-ø poté:gän-te	poté:gnu-ø poté:gänl-al potegni:l-a poté:gänl-ø/potegni:l-ø	poté:gant	poté:gnen-ø -a
IA6	üf:dät	üf:dø-m üf:d-jo	(poglé:i-ø poglé:i-te)	üf:di-ø üf:dl-a üf:dl-ø	(glé:dat)	(üoglé:dän-ø -a oz. üf:dän-ø -dha)

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -f
IB1	izdá:t	izdá:-m izdá:-jo	iz'ldě:-θ izdē:i-te	izdá:ü-θ izdá:l-a izdá:l-θ	izdá:t	izdá:n-θ -a
	ig'kət/igrá:t	igrá:-m igrá:-jo	igr'ěi:-θ igrě:i-te	igr'koü-θ igrá:l-a igrá:l-θ	ig'kət	(za)igrá:n-θ -a
IB2	spá:t	spá:-m spá:-jo/spé:jo/ sp-ě:	s'p-ə spá:-te	spà:ü-θ spá:l-a spà:l-θ	spà:t	(na)spá:n-θ -a
IB3	pa:ržgá:t	pa:rž'ge-m pa:ržgé:-jo	pa:rž'g-ə pa:ržgá:-te	pa:ržgá:ü-θ pa:ržgá:l-a pa:ržgá:l-θ	pa:ržgá:t	pa:ržgá:n-θ -a
IB4	lo'uat/loü:t	loü:-m loü:-jo/loüé:- jo/loü-ě:	ló:ü-θ ló:ü-te/loü-'/el/loü:-te	loü:t:ü-θ loü:t:l-a loü:t:l-θ	lo'uat/loü:t	(u)loüé:n-θ -a
IB5	žüé:t	žüé:-m žüé:-jo/žüé:-jo/ žü-ě:	ž'ü-ə/žü:ü-θ žüé:-te/žüə-'te	žü:ü-θ/žüü:-θ žüé:l-a žüé:l-θ	žüé:t	(ü)žü:ülen-θ -a
IB6	žrě:t	ž're-m žrě:-jo	ž'k-ə žrě:-te	ž'koü-θ/žq:ru-θ žq:rl-a žq:rl-ə/ žq:rl-θ	žrě:t	(po)žq:rl-θ -a
	napé:t	nap'he-m napné:-jo	nap'h-ə napnā:-te	napé:ü-θ napé:l-a napé:l-θ	napé:t	napé:t-θ -a
	sné:st	s'hem/sně:de-m sně:de- jo	/	sně:du-θ sně:dl-a sně:dl-ə	(sně:st)	(sně:den-θ -a)
IB7	(smé:t)	smè:-m smè:-jo	/	s'mou-θ smé:l-a smé:l-θ	/	/
IB8	imé:t	imà:-m/!mami/mam imà:jo/!majol/majo	i'mə/imě:i-θ imě:i-te	i'mou-θ imé:l-a imé:l-θ	/	/

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -f
ICa1	prestá:t	prestá:ne-m prestá:me-jo	prestá:n-ø prestá:n-te	pres'tou-ø prestá:l-a prestá:l-ø	/	/
ICa2	poi:t	poi:je-m poi:je-jo	poi:i-ø poi:i-te	poi:ÿ-ø poi:l-a poi:l-ø	poi:t	poi:t-ø -a
	zabi:t	zabi:je-m zabi:je-jo	zabi:i-ø zabi:i-te	zab'ou-ø/zabi:ÿ-ø zabi:l-a zabi:l-ø	zabi:t	zabi:t-ø -a
	obù:t	obù:je-m obù:je-jo	obù:i-ø obù:i-te	obù:ÿ-ø obù:l-a obù:l-ø	obù:t	obù:t-ø -a
ICa3	úzè:t	úzá:me-m úzá:me-jo/ územe:-jo	úzé:m-ø/úz'mø úzé:m-te/ územi:-te/úzmi:-te	úzè:ÿ-ø úzé:l-a úzé:l-ø	úzè:t	úzè:t-ø -a
	grè:t	grè:je-m grè:je-jo	grè:i-ø grè:i-te	g'rou-ø grè:l-a grè:l-ø	grè:t	(po)grè:t-ø -a
ICb1	pá:st	pá:se-m pá:se-jo	pá:s-ø pá:s-te	pá:su-ø pá:st-a pá:st-ø	pá:st	(po)pá:šen-ø -a
	(u)krá:st	(u)krá:de-m (u)krá:de-jo	(u)krá:t-ø (u)krá:t-te	(u)krá:du-ø (u)krá:dl-a (u)krá:dl-ø	krá:st	(u)krá:den-ø -a
ICb2	grá:st	grá:ze-m grá:ze-jo	grá:s-ø grá:s-te	grá:z-u grá:z-la grá:z-l-ø	grá:st	(úo)grá:žen-ø -a
ICb3	zé:ps:t	zé:be-ø (3. os. ed.)	/	zé:bl-ø	/	/
	gò:st	gò:de-m gò:de-jo	gò:t-ø gò:t-te	gò:du-ø gò:dl-a gò:dl-ø	gò:st	/
	usé:st se	usé:de-m se usé:de-jo se	usé:t-ø se usé:t-te se	usé:du-ø se usé:dl-a se usé:dl-ø se	usé:st se	(za)sedé:n-ø (za)sedé:n-a
ICb4	né:st	né:se-m né:se-jo/nese:-jo	né:s-ø né:s-te/nest:-te	né:su-ø né:st-a né:st-ø	/	(pre)nesé:n-ø (pre)nesé:n-a
	bò:st	bò:de-m bò:de-jo	bò:t-ø bò:t-te	bò:du-ø bò:dl-a bò:dl-ø	bò:st	(pre)bodé:mø/ (pre)bö:den-ø (pre)bodé:nal/ (pre)bö:den -a
ICc	pé:čt	pé:če-m pé:če-jo/pečé:-jo	pé:c-ø/pé:c-ø pé:c-te/ pé:č-te/ pečé:-te/pečé:-te	pé:ku-ø pé:kl-a pé:kl-ø	pé:čt	pé:čen-ø/pečé:n-ø -a
	strá:št	strá:že-m strá:že-jo	strá:š-ø strá:š-te	strá:gu-ø strá:gl-a strá:gl-ø	strá:št	(úo)strá:žen-ø -a
	úq:ršt	úq:rže-m úq:rže-jo	úq:rš-ø úq:rš-te	úq:rgu-ø úq:rgl-a úq:rgl-ø	úq:ršt	úq:ržen-ø -a
ICi	poi:é:dat	poi:é:-m poi:é:-jo	poi:é:i-ø poi:é:i-te	poi:é:du-ø poi:é:dal-a poi:é:dal-ø	poi:é:dat	poi:é:dam-ø -a

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Veletnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -f
IIA1	šf:xaŋ/štə'xqt	šf:xaŋ/štaxà:m	(kot IA1 ali IB1)			
IIA2	stro'jət/stro'jt	strojfi:-m/stro'jə-m strojfi:-jo/ stro'j:jt-jo	(kot IA4 ali IB4)			
IIB1	is'hqt	í:šə-m í:šə-jo	í:šə- í:šə-te	í:skəŋ-ø/í:skəŋ-ø iskà:l-a iskà:l-ø	is'hqt/í:skat	iskà:n-ø -a
	kouá:t	kú:je-m kú:je-jo	kú:í-ø kú:í-te	kouá:ŋ-ø kouá:l-a kouá:l-ø	kouá:t/ko'hqt	kouá:n-ø -a
	s'jət/sjá:t	sə:je-m sē:je-jo	sē:í-ø sē:í-te	sjâ:ŋ-ø sjâ:l-a sjâ:l-ø	sjâ:t	(po)sjâ:n-ø -a
	kəp'hqt	kəpù:je-m kəpù:je-jo	kəpù:í-ø kəpù:í-te	kəpù:ŋ-ø kəpù:l-a	kəp'hqt	kəpù:á:n-ø -a
IIB2	se'lat	sē:lə-m sē:l-jo	sē:l-ø sē:l-te	sē:l-ø/sē:l-ø sē:l-ø sē:l-ø	se'lat	(pre)sē'lən-ø/(pre)sē:lən-ø (pre)sē:lən-ø/(pre)sē:lən-ø
	(po)pepe'lat se	(po)pepē:lə-m se	(po)pepē:l-ø se	(po)pepē:lu-ø se	(po)pepe'lat	(po)pepelē:n-ø -a
		(po)pepē:l-jo se	(po)pepē:l-te se	(po)pepē:l-a se	se	
				(po)pepē:l-ø se/ (po)pepē:ll-ə se		
IIB3	pa:rjē:t	prá:me-m prá:me-jo	prá:m-ø prá:m-te	pa:rjē:ŋ-ø pa:rjē:l-a	pa:rjē:t	(s)pa:rjē:t-ø -a
IIB4	dá:ržat	dá:ržá:-m dá:ržá:-jo/dá:rž-é:! dá:ržé:jo	dá:rš-ø dá:rš-te	dá:ržəŋ-ø dá:ržá:l-a	dá:ržat	(za)dá:ržá:n-ø -a/ (za)dá:ržá:n-ø -a
IIB5	goŋó:rt	goŋoré:-m goŋoré:-jo/ goŋor-é:l goŋoré:-jo	goŋó:r-ø goŋó:r-te	goŋó:r-ø goŋoré:l-a	goŋó:rt	(z)goŋorjé:n-ø -a
IIB6	mmú:t	mí:ne-m mí:ne-jo	/	mmú:ŋ-ø mmú:l-a mmú:l-ø	/	/